

ปัญหาชีวิต

089.95911
ป525

เลขที่

๗๒

เลขที่ ๐๘๙๐ ๙๕๙๑

๗ ๕๔๕

เลขที่เบี่ยง ๗.๑๔๐๓๖

หอสมุดแห่งชาติบรมมหาราชวัง

จันทร์บุรี

หอสมุดแห่งชาติ

NATIONAL LIBRARY

ราชสำนัก



หลวงชิดทपाल (ม.ล.ปิ่นม อิศรางกูร)
ชาติ: ๒๓ มีนาคม ๒๔๒๔
มรณ: ๒๕ ธันวาคม ๒๔๘๗

อันรักอันหมั่นแสน
รักของแม่แน่นัก
ลูกรักแม่ แม่รักลูก
รักของแม่ไม่เป็นรอง

ไม่แม่นรัก
ไม่มีสอง
ผูกใจครอง
รักอันเอย

“ประหลาท”

๓๔-๔๕

คำนำ

คุณเลิฟ คีร์กดีพนธ์ เพื่อนรักของข้าพเจ้า ได้แต่ง
ไมตรีจิตพิมพ์หนังสือเล่มนี้ซึ่งเขียนขึ้นด้วยตนเอง มา
ช่วยแต่ท่านทศเคารพผู้มีไมตรีจิต มาในงานพระราชทาน
เพลิงศพบิดาของข้าพเจ้า และขอรับรองให้ข้าพเจ้าเขียนคำนำ
ประจำเล่มด้วย ในชั้นแรกข้าพเจ้าต้องปฏิเสธ เพราะ
การเขียนคำนำลงในหนังสือที่ผู้เขียนเป็นผู้จัดการศึกษาใน
ตัวแดนต่างประเทศมากกว่า ๑๕ ปี ย่อมเป็นการรองอาจเกิน
ไป แต่เจ้าของหนังสืออ้างเรื่องขอรับไมตรีจิตจากข้าพเจ้า
บ้าง ข้าพเจ้าจึงจำใจต้องเขียนสนอง

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่หนักไปในทางปัญหาชีวิต
ข้อคิดของคน เด็กอ่านได้ตามรสนิยมเป็นเรื่อง ๆ ไป ไม่
จำต้องอ่านตลอดเล่มอันอาจชวนให้เบื่อ หรือไม่มีเวลาพอ
จะอ่านให้จบเล่มได้ เนื่องจากธุรกิจการงานของแต่ละท่าน
ย่อมจัดเป็นอาหารบำรุงสมองได้ชั่วระยะหนึ่ง แต่คุณประ-
โยชนก็จะได้รับอยู่แก่ท่านบุคคล หากท่านมีไต่ระดับ ท่านก็
อาจข้ามพ้นข้อที่ควรคิดไปได้เลย คอที่เกิดและดำรงอยู่ของ
หนังสือเล่มนี้ ถ้าผู้เขียนไม่มีไมตรีจิตต่อข้าพเจ้า หนังสือ
นี้ก็ไม่เกิด และถ้าท่านผู้อ่านไม่มีไมตรีจิตที่จะให้ความสน
ใจอ่านแล้ว ท่านก็ย่อมจะวางมันทิ้งไว้ในที่ที่ไม่ควรวาง

ความ เดี่ยวใจ ย่อม จะเกิดแก่ผู้ เขียน และข้าพเจ้าถ้าจะได้ไป
บังเอิญพบเห็นเขา ไม่ตรึงจิตตจึ่งเป็นดังสำคัญในคำนำแห่ง
หนังสือเล่มนี้

ข้าพเจ้าขอให้ไมตรีจิตตจึ่งเกิดมชนระหว่างบุคคลต่อบุคคล
แล้วคิดคล้าย ขยายออกไประหว่างครอบครัว และ
ครอบครัว จนถึงประเทศต่อประเทศ และทอดทั่วปดือทวีป
ให้ประสานกันเหมือนทองพาดพนดินพนนา ดังที่เราเห็นอยู่
ดุด้ายตานน

ไมตรีจิตตยอมมาก่อนมิตรภาพ มิตรภาพยอมก่อ
เกิดขึ้น

อนึ่ง ข้าพเจ้าเอนทจะขอบคุณ คุณฉัตร ศรียานนท์
ผู้จัดการ โรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ ฯ ผู้
เป็น ญาติ ทรกกของข้าพเจ้าได้ยอมได้ ที่ เป็น ผู้อำนวยการ
เร่งจัดให้ หนังสือพิมพ์สำเร็จทันช้ารวยในงาน จึงเป็น
อันกล้าได้ อย่างฉันทใจว่า ความสำเร็จแห่งหนังสือเล่มนี้
เกิด จากไมตรี จิตตของข้าพเจ้าได้ รับพร้อมบรรณจาก ทงญาติ
และเพื่อนทรกกทงต้น.

ประหลาท อิศรางกูร

การแต่งความรู^๒ ตักด้วยคำพูดนั้น ได้ทำกันอยู่เป็น
ปกติ แต่การบอกความรู^๒ ตักนั้น มีข้อทักท้วงอยู่มาก ก่อน
อื่นเราจะคงคงตัวของเราเป็น “ประธาน” ในการแต่ง
ข้อนี้อาจไม่ถูกกับนิสัยของบางคน ที่ไม่ชอบผูกประโยคให้
ตัวเองเป็นประธาน ส่วนผลนั้นมักจะมียเป็นเนื่องกันคิดว่า
ถ้าพูดแล้วไม่ค่อยจะได้ทำกัน ทั้ง ๆ ที่ “พูด” เป็นการ
นำไปสู่ “ทำ” ระยะจากพูดถึงทำนั้นช่างห่างไกลยากเย็น
ที่จะมาจตุกันเหลือเกิน

เราทำได้ยเลยเห็นจะดีกว่า ถ้าจำเป็นจริง ๆ จึง
ค่อยพูดบ้างเล็กน้อย

บทความต่อไปนี้ใครรวบรวมจากที่ใดเขียนไว้ในหนังสือ
ต่าง ๆ เช่น ปัญหาชีวิต และนิตดำน และได้แต่ง
เพิ่มเติมขึ้นบ้าง เป็นบทความสั้น ๆ แต่งความคิดเกี่ยวกับ
ปัญหาชีวิตบ้างขอ โดยที่มความมุ่งหมายให้ท่านผู้อ่านได้
คิดได้ทำต่อ จึงเหลือช่องว่างไว้สำหรับท่านพิจารณาเป็นอัน
มาก ท่านไปจัดปรุงแต่งเอาอีกได้ตามความพอใจ

ถ้าหนังสือจะด่ามารกเป็นประโยชน์อันใดได้บ้างแล้ว
 ขออุทิศแด่ท่านผู้ใดดวงดับไปแล้ว ซึ่งท่านได้มาร่วมงาน
 ในวชน

เสริญ ศรีกสิพันธ์

สถิติไม่เอาอย่าง

คุณพระอรรณวิศิษฐ์^๑ ท่านผู้เคยมีพระคุณที่ได้^๒
รับรองข้าพเจ้าเมื่อจะเข้าศึกษาในโรงเรียนกฎหมาย ได้^๓
แต่งตั้งปาฐกถาเมื่อ ๑๔ ปีมาแล้ว ว่าด้วยสถิติเอาอย่าง^๔
ท่านที่ได้เคยฟังปาฐกถา^๕ หรือเคยอ่านปาฐกถา^๖ ที่มีผู้^๗ นำ^๘
ลงพิมพ์ ในเวลาต่อมา คงจะเห็นพ้องกับข้าพเจ้าที่ท่าน^๙
ปาฐกได้แต่งตั้งข้อคิด^{๑๐} ประกอบด้วยเหตุผลไว้อย่างน่าฟัง^{๑๑}
ว่าคนเราชอบเอาอย่างกัน^{๑๒} เมื่อข้าพเจ้าได้ไปพบกระแด้^{๑๓}
ความคิดที่ไม่ขาดเหตุผลทางปรัชญา แต่งตั้งว่าบางทีคนเรา^{๑๔}
ก็ไม่ชอบเอาอย่างกัน จึงขอนำมาแต่งตั้งไว้ ณ ที่นี้ ประโยชน์^{๑๕}
ถ้าจะพึงมีจากการเขียนนี้ ข้าพเจ้าขอมอบเป็นปฏิการะพด^{๑๖}
แต่ท่านปาฐก ผู้ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวนามข้างบน^{๑๗}

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ เข้าสู่ระยะรุนแรง เยอรมัน^{๑๘}
ได้ถูกได้ดาเข้ามาจนถึงประเทศฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. ๑๙๔๐^{๑๙}
นั้น ความมีชัยของเยอรมันในการรบครอง^{๒๐} นอกจากจะ^{๒๑}
เป็นผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง และการ^{๒๒}
เศรษฐกิจแล้ว ยังมีผลสืบเนื่องถึงความคิด คือผู้ที่ยังมี^{๒๓}
อยู่ในบรรณภาพ ไม่ยอมรับความมั่นคงถาวรของพดา-

นภาพ เหตุผลอันสำคัญอย่างหนึ่งในข้อนี้คงมีอยู่ในข้อที่ว่า
 กาลังมากมณต์เป็นความเลื่อมทางความคิด

ในบรรดาความคิดเหล่านี้ มีดทชไม่เอาอย่างรวม
 อยด้วย ดทชชของว่าคนสมัยใหม่แต่จะคนจะต้องเดออกหา
 วิชาจะเป็นตัวของตัวเองให้เต็มท ไม่ใช่เพียรเอาอย่างคน
 อื่นตามวิธีปฏิบัติกันอยู่ในสังคม เพราะถ้าจะให้เขา
 อย่างเกิดผลสมบูรณ์ ต้องเดออกเอาอย่างตาม "แบบ"
 คนที่ดีในล่ายตาของคนทั้งหมด ซึ่งคนธรรมดาเราไม่มีหัน
 ทางจะพิจารณาหา "แบบ" คนคนใด

ในการเดออกหาวิชาจะเป็นตัวของตัวเองนั้น จะต้อง
 ระวังให้ดี อย่าให้เกิดผลเป็นการขัดแย้งชนกับตัวของตัว
 เอง คือคิดผิดจนหลงไปว่า ตนเป็นคนสมัยใหม่มีความเป็น
 ตัวของตัวเองอย่างเต็มท หากแต่ความจริงไปเอาอย่างเขา
 โดยไม่รู้ตัว การหักเดียงอิทธิพลของสังคมที่จะไม่ให้
 กระทบกระทั่งจนถึงบุคคลซึ่งอยู่ในสังคมนั้น เป็นสิ่งททำได้
 ยากมาก ต้องมีการตรวจตราพิจารณาตนเองเป็นเนืองนิจ
 คนเราไม่ใคร่จะเห็นตัวของตัวเองอยู่เป็นปกติ คือว่า มัก
 พิจารณาตัวคนอื่นยิ่งกว่าพิจารณาตัวเอง และถ้าเห็นคุณ
 ความดีและความบกพร่องของคนอื่น (บางคนเห็นแต่ข้อ

บทพร้องของคนอื่นอย่างเดียวนั้น บุคคลเจ้าพวกนั้นจัดอยู่ในข้อ
 ยกเว้น) ในส่วนตัวเขาเองเขามักจะเห็นแต่ความคิดของเขา
 เท่านั้น บางทีทั้ง ๆ ที่ยอมรับว่าตนมีข้อบกพร่อง แต่หา
 คิดตามไปด้วยไม่ ที่เรียกว่าพูดแต่ปาก การหักเหของ
 อิทธิพลของสังคม ยังมีความยากต่อไปอีก ที่คนเราไม่อยู่
 ในฐานะที่จะเลือกวิธีของเขาได้ตามใจชอบ เพราะเหตุที่
 ต้องอาศัยอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน

การเลือกหาวิธีจะเป็นตัวของตัวเองให้เต็มที่ จึง
 เป็นการกระทำตามอุดมคติ จะต้องไม่เป็นไปตามอารมณ์
 แต่เป็นการวินิจฉัยตามเหตุผลทางธรรม ปราศจากเดี้ยซึ่ง
 ความรู้ลึกในกาม และตัณหารูปต่าง ๆ ตลอดจนอาณา
 ประโยชน์ทั้งหลาย และเป็นความพากเพียรพยายามด้วย
 บุคคลในการใช้ความคิดพิจารณาค้นหาจากบรรดาอุดมคติ
 ทั้งหมด คนเรามีลักษณะภายนอกประจำตัวต่างจากบุคคล
 อื่นอยู่แล้ว ในลักษณะภายในทางธรรมแห่งจิตใจจะไม่
 ควรมีลักษณะผิดต่างไปจากบุคคลอื่น แม้ในบรรดานักคิด
 ต่าง ๆ นักคำนวณรู้เรื่องนอกโลกได้จากหลักการคำนวณ
 ส่วนความรู้ของนักวิทยาศาสตร์ เป็นเพียงกาตัง จะคบหน้า

เข้าไปเท่านั้น ดังเราจะเห็นว่านักคำนวณรู้จักดวงดาวต่าง ๆ
 ด้วยการคำนวณ เช่นทราบเวลาที่จะต้องใช้เพื่อเดินทางไป
 ถึงดาวนั้น ๆ แต่นักวิทยาศาสตร์เพียงแต่จะคิดหาทางให้เกิด
 ผลจริงจริงในการเดินทาง ไม่ใช่เฉพาะเรื่องของนักคำนวณ
 คือกำหนดเวลา แต่พิจารณาความล้ามารถอื่น ๆ เช่นยาน
 ยนต์ที่จะใช้เป็นเครื่องเดินทาง อุณหภูมิของดวงดาวที่จะ
 มุ่งไปถึงนั้นเป็นต้น เมื่อเป็นดังนี้ การหาวิถีทางของชีวิตใหม่
 ผลใช้ได้เหมาะสมแก่บุคคลทุกคนไป ในทุกลักษณะย่อมจะ
 ยากยิ่ง หรือที่จะหาว่าคนเราอาจจะรับทอดความจริงจาก
 บุคคลออกคนหนึ่ง ซึ่งเมื่อรับมาแล้ว ผู้รับทราบซึ่งถึงความ-
 จริงอนันต์ เหมือนกับความจริงที่ตนได้พยายามชวนชวาย
 คิดหามาได้เอง ชอนกยากที่จะเชื่อ เพราะน่าจะเป็นการถ่าย
 ทอดถ้อยคำยิ่งกว่าถ่ายทอดความรู้แจ้งเห็นจริง เรื่องของ
 ความรู้แจ้งเห็นจริงนั้น จะมอบนั้นทิ้งให้ใครไปค้นหามาแทน
 ไม่ได้

ตถิที่ไม่เอาอย่าง ต้องการเวลาในการใช้ความคิด
 แล่ดวงหา วิถี ที่จะเป็นตัว ของตัวเอง ตามเหตุผลทางอุดมคติ
 ของมนุษย์ ตถิเช่นนี้ไม่เหมาะสมในยามปกติที่มีระเบียบ
 เป็นแบบฉบับอันดีของสังคม แต่ในวิกฤติกาลซึ่งคนเรา

ต้องหันหน้ามาพึ่งตนเอง เพื่อที่จะได้ให้ความคิดช่วยตัวเอง
หรือหมั่นคิดให้ขามยุคล่งดาร์ไปได้แล้ว ดทชนอาจจะมี
ประโยชน์บ้าง

สรุป

๑) อย่าถือกำเนิดเป็นสำคัญ กำนัดทขาดความคิด
ยอมไม่ประดพความต่ำเรจอนแท้จริง ด่วนความคิดทขาด
กำดงนน กอนอนเป็นเรองทมโดยากถาคความคิตนนตอง
ดวยทางธรรม เพราะธรรมเป็นกำดงอยู่ในตัว

๒) ในสังคมหนึ่งจะต้องมีบุคคล ซึ่งผู้อื่นจะถือตาม
เขาเป็น "แบบ" คอมีอิทธิพลดามารถชักจูงใจคนได้ เพราะ
คนอื่นมีจิตต์ใจเดือมได้จนเกิดศรัทธาในตัวเขา

๓) คนที่อยู่ในสังคมจะต้องมีทั้งความคิด และการ
กระทำ ซึ่งมีคามหมายตามหลักของสังคม คือตามหลัก
ของการรวมอันจะให้ผดเป็นความดุษดว้ดัดแก่มนุษยนนเอง

๔) หลักในทางความคิด ตกทอดถึงกันไม่ได้ทาง
มฤตก ถ้าผู้รับมิได้รู้แจ้งเห็นจริงด้วย ในหลักของความ
คิตนน ๆ

๕) พตเมืองของประเทศที่เจริญแล้ว ย่อมได้รับ
 การฝึกหัดให้สามารถช่วยตัวเอง และช่วยประเทศได้
 ไม่ว่าในยามปกติ หรือวิกฤต ด้วยวิธีให้เด็กภาพเต็มที่
 คนมีความสำคัญอยู่ทุกจุด การห้ามคนไม่ให้คิด
 คือไม่ให้ทำ มีผลเท่ากับตัดความเป็นคนของเขาเสีย เด็ก
 ภาพจึงคู่อยู่กับคน

สันติภาพ เมื่อหวังถึงหมอน

ท่านอาจจะคิดว่าคำว่า “สันติภาพ” มีความหมาย
แรงไปสำหรับเรื่องที่ข้าพเจ้าจะกล่าว คำว่า “เมื่อหวังถึง
หมอน” ก็ยังไม่ให้ความแจ่มแจ้งว่าอะไรแน่ และน่าจะคิดว่า
จะไม่ใช่เรื่องสงคราม จึงขอกด่าด้วยแต่บัดนี้ว่า
เย็นเมื่อสันติภาพภารกิจประจำวัน คุ้มความเมื่อยท้อแท้จริงจะต้อง
หันหน้ามาปรองดองก่อน ก่อนที่จะจากกันไปในโลกของ
ความหัดท่านจะเข้าใจได้ทันทีว่า สันติภาพเป็นคำที่ไม่แรง
เกินไปสำหรับความรัก เพราะความรัก มียุคกับโลก

คนเป็นของชาวเยอรมัน ซึ่งเหมือนกับชาวโลกใน
ภาคอื่น ๆ มีหัดกตของการดำเนินชีวิตอยู่ไม่น้อย อาชีพ
สำคัญของชาวเยอรมัน คือ กสิกรรม ในฐานะที่ไทยเป็น
กสิกรส่วนใหญ่ คนอาจช่วยในการปรับปรุงชีวิตได้บ้าง

การปรองดองก่อนจะเข้าสู่ความหัดใหม่ ท่านจะ
ฟังไปในทางให้ความปรองดองนำท่านไปสู่ความหัดใหม่
ก็ได้ (คนที่นอนได้ก็กินได้ แล้วอะไรจะให้ความสุขไปกว่า
นี้) หรือท่านจะฟังให้เข้าชนความคิด ท่านก็จะเห็นได้ว่า
เมื่อต้นวันดงหน เหตุการณ์ของชีวิตในวันนั้นก็เป็นอย่าง
ต้นดง ทงดและชว สุขและทุกข์ ซึ่งนับเนื่องเป็นเรื่องของ

คน แต่ในลักษณะที่เป็นคนมีความคิดเราด่ามารดจะหัก
 เดียงความทุกข์ได้มากมายหรือแก้หนักให้เป็นเบา ความคิด
 ของชาวเยอรมันในเรื่องนมอยู่ว่า เราต้องวางเป็นหัก
 ของชีวิตไว้ว่า โปรแกรมประจำวันของมนุษย์มอยแต่เดิมนั้น
 จะบรรจกรายการอื่นเขาไปอีกไม่ได้แม้แต่น้อย คือโปรแกรม
 ของวันไหนก็เป็นของวันนั้น เรื่องของวันทดวงมาแต่
 กติ เรื่องของวันไหนก็ดัดไม่มให้อยู่ใน โปรแกรมของวันนเดีย
 โดยเพราะอย่างยงเรื่องที่มีลักษณะเป็นความทุกข์

ผมเมยที่จะต้องรวมงานของชีวิตกันตลอดไปนั้น จะ
 ต้องรักษาชีวิตรักให้ดีด้วยความทนถนอมอดทนอดทน อดทน
 ถ้ายิ่งมีอะไรของใจอยู่ จะต้องเรียกมาปรองดองกันเสีย
 ใครจะเป็นฝ่ายเด่นออกการปรองดองก่อนใคร ชื่อนี้ไม่มี
 กฎเกณฑ์ ขอแต่ให้ม่ใครคนหนึ่งเด่นให้งได้ สำหรับ
 คนไทยบางคนดูเหมือนจะรู้ดีก็ไปว่า ถ้ารักแล้วต้องอน
 เดียงหน่อย บางทีเขาอวดอวดกยงของของตนไปอีก ไปหา
 ความพอใจจากให้เขาต้องมางอนนาน ๆ หรือให้ไต่งอนไป
 นาน ๆ ซึ่งเป็นการทำไปตามอารมณ์ ถ้าท่านเอาอารมณ์
 มาใช้กับความรัก ท่านจำผิด อารมณ์เป็นเรื่องไม่มีหัก
 ฐาน เป็นเรื่องผวผวนไม่มีสาระ ซึ่งเราท่านทุกคนทราบดี

แต่ถ้าปล่อยไว้นานหรือเพิ่มความหนักหนา อารมณ์อาจทำ
 ดายได้จนกระทั่ง โดกที่เราอาศัยอยู่ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
 ความรักอารมณ์ได้ทำลายเสียบ่อย ๆ ผู้ที่รักกันโดยพยายาม
 หลีกเลียงทุกทางที่จะไม่ให้อารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องกับ
 ความรัก ความรักของเขาจะบริสุทธิ์สดชื่น หญิงจะเห็น
 ชายเป็นเทพบุตร และชายจะเห็นหญิงเป็นดาวดวงรวบอยู่
 อย่างไม่มีวันเสื่อมคลาย แม้ฝ่ายใดจะตายไป อีกฝ่ายก็ยัง
 อาจจะมีความสุขเพียงการรำลึกถึงความรักเบื่องหนึ่ง

ชอนเป็นชอที่น่าดังเกิดในประเทศอารยะ เขาปฏิบัติ
 งานชีวิตโดยหลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์เป็นที่สุด ยิ่งในชีวิต
 รัก ประตุมักจะปิดสนิทไม่ให้อารมณ์เข้ามาแผ้วพาด
 เพราะศัตรูตัวหน้าปัดอย่าให้เข้ามาได้ ต่อไปประตูจะไม่พอ
 รับมันจะระดมกันเข้ามาทางหน้าต่าง หญิงฉลาดที่ไม่เคย
 ก้าวค้ำน้อยให้แดงใจแล้ว ก็ยอมไม่ยากก้าวต่อไปจน
 ต่อดชีวิตล่มสลาย และผลในทางตอบแทนก็คือ ฝ่ายใดก็จะ
 ไม่ยอมให้เมียเศร้าใจเพราะคำของตน — — —

ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงเรื่องของผัวดี เมียฉลาด แต่
 อนิจจา ! คนเราบางทีทงทวงกันว่าดีและฉลาด ก็มักถูก
 มารพาไปให้ตะเมิดหน้าทหรือหลกอนคตของชีวิต แต่กระนั้น

เราคงมีทางแก้ คือปรองดองกันเสียก่อนจะนอน อย่าให้
 ข้ามกันข้ามวันไปได้ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว

คนนอนก่อนจะนอน ท่านจะปรองดองกันไหม?

- ข้อคิด ๑) ปัญหาที่ง่ายเป็นปัญหาคำคัญของชีวิต การ
 แก้ปัญหาชีวิต จึงควรแก้ปัญหาง่ายๆ ก่อน
- ๒) อารมณ์กับความรักจะอยู่ด้วยกันไม่ได้เป็น
 อนาคต
- ๓) ถ้าท่านมีความรัก การแก้ปัญหารักย่อมจะ
 ง่ายสำหรับท่าน หรือถ้าท่านรู้วิธีแก้ปัญห
 ความรักของท่านจะหมดเดชะ

ใครเก่งกันแน่ ?

เมื่อพูดถึงความเก่ง หรือบุญญาคุณเป็นศัพท์ว่า
 “พละมานภาพ” ด้วยย่อมหมายถึง งาน คือวิชาทำงานอย่าง
 เกิดผล คนอังกฤษและอเมริกันพูดกันรู้เรื่องดี เพราะใช้ภา
 ษาเดียวกัน แต่จะให้รู้เรื่องจนตกลงกันได้ว่า ใครเก่งกว่า
 กันนั้นยังเป็นการยาก ที่คนอเมริกันพูดกันว่าเป็นผู้ยิ่งใหญ่
 ในบรรดาดอกเตอร์ โดยถือความก้าวหน้าอันเป็นผลของ
 งานในทางวิทยาศาสตร์ (จนคิดถูกระเบิดปรมาณูได้ และ
 ชะนะสงครามนั้น) คนอังกฤษยังไม่รับรองความจริงในข้อ
 นั้น และที่สำคัญที่สุดคือไม่ยอมรับว่า ประสิทธิภาพของคน
 อเมริกันจะสูงกว่าคนอังกฤษ แต่ถือว่าเป็นเรื่องของความ
 แตกต่างกันเท่านั้น คืออังกฤษและอเมริกามีประสิทธิภาพไป
 คนละอย่าง ขอนทำให้ข้าพเจ้าคิดว่า ประเทศไทยที่รักของ
 เราน่าจะกลายเป็นประเทศมหาอำนาจมีฐานะเป็นเจ้าโลก
 ได้ถ้าเราสามารถศึกษาและปฏิบัติได้ โดยวิธีรวมข้อดีของ
 อังกฤษและอเมริกาเข้าไว้ด้วยกันตลอดของทั้งสองฝ่าย
 ออก การรู้ความแตกต่างเป็นเครื่องช่วยให้รู้ความดี
 ของทั้งสองฝ่าย (แต่ความจริงเท่านั้นยังไม่พอ เพราะประ

เทศน์หวังจะเป็นประเทศมหาอำนาจ จนเป็นเจ้าโลกได้
 (นั่นจะต้องมีความดีของแทบทุกประเทศทั่วโลก)

อังกฤษกล่าวว่า ประสิทธิภาพของอเมริกันแสดง
 ออกได้เป็นสถิติ ส่วนของอังกฤษนั้น ไม่มีลักษณะเข้ารูป
 สถิติได้เลยเพราะพิจารณาได้แต่ในด้านคน ข้อพิจารณา
 เหล่านี้ไม่สามารถจะแสดงได้เป็นตัวเลข อีกนัยหนึ่งก็คือ
 อเมริกาวิทยาศาสตร์ แต่อังกฤษไม่ใช่วิทยาศาสตร์ไปทั้ง
 หหมด ในทางอุตสาหกรรม อเมริกาได้ดัดทุกอย่าง เพื่อ
 หวังผลมหาศาล คือสร้างแต่โรงงานเครื่องจักรมหาศาล
 ซึ่งถ้าส่วนใดของโรงงานหยุดชะงักลง ส่วนอื่น ๆ ก็ไม่
 สามารถจะดำเนินไปได้ ความล้มเหลวย่อมจะติดตามมา
 ในที่สุด ส่วนในอังกฤษ เนื่องด้วยคนงานเป็นชาวอังกฤษ
 เดือดเดี่ยวกันทั้งหมด ความต้องการในทางพึ่งพาเครื่อง
 จักรจึงน้อยกว่า หรืออีกนัยหนึ่ง อเมริกามีคนงานต่างชาติ
 มาก อเมริกาจึงต้องเชื่อเครื่องจักรมากกว่าเชื่อกัน ฉะนั้น
 ในอเมริกา คนงานจะต้องมีลักษณะคล้ายเครื่องจักร แต่ใน
 อังกฤษคนงานยังมีลักษณะเป็นคนอยู่อย่างเดิม ในอเมริกา
 ชอบประชุมกันมาก ความคิดริเริ่มก็มาก อังกฤษมีการ
 ประชุมน้อย การเปลี่ยนแปลงก็น้อย ความมั่นคงจึง

๒๕ มชน อเมริกา มีทั้งความครั้นเครงในทางดำเร็จ และความ
โกดาหตในทางต้มเหตว แต่องอฤษไมไครมีทั้งดองอย่าง
๒๖ คนอเมริกา นั้นจะทำอะไรตองมีแผนการ ส่วนคนองกฤษนั้น
เหมือนกบรัฐธรรมนุญของประเทศเขา ไมไครจะมีแผน
การเท่าใดนัก คนองกฤษว่า เขาจะเอาความคิดของ
๒๗ ใครก็ได้ เหมือนเขาเอาคำในภาษาของเขา มาจากแห่ง
๒๘ ใด ๆ ส่วนคนอเมริกา นั้นยอมจะใช้แต่ความคิดตน เพราะเห็น
๒๙ ว่าดี ว่าใหม่ ของใหม่จะเป็นของดีเสมอไปหรือไม่ เป็น
๓๐ เรืองของเครื่องหมายคำถาม... ..

เราฟังเขา แต่เราก็มองหัดของเรารู้ว่า จะดีไปหมดก็
ยาก จะเสียไปหมดก็ไม่ได้ ตราบเท่าที่แต่ประเทศยังทรง
อยู่ได้เป็นมหาอำนาจ การที่กล่าวว่าเป็นประเทศหนึ่งดี หรือ
ประเทศของตนดี ถ้าไม่กล่าวโดยอคติ จะเป็นอย่างยิ่ง
คือการมุ่งจะเอาผลให้ แก่ตนเอง เพราะคนมีตัวตนเกี่ยวของ
อยู่กับประเทศนั้น หรือเป็นพลเมืองของประเทศนั้นแล้ว ก็
ย่อมจะกล่าวได้ตามความคิด ความเห็น ทำให้ ผู้ที่ฟังด้วย
ได้ผลทางปัญญา

ข้อคิด ๑) เป็นความโง่เขลาหนักหนาที่จะเพียรข้ามไม้
ท่อนตนอยู่ (๑)

(๑) (ถึง) ไม่สมควรข้ามได้ โดยหมาย (แต่) ตัณ

๒) ผู้ที่เห็นความชั่วของคนอื่นมากเท่าใด ความ
ดีของคนก็จะลดน้อยลงไปเท่านั้น (๑)

๓) คนที่ทว่าว่า โง่นั้น ความจริงท่านโง่กว่าเขา
เพราะถ้าท่านฉลาดบ้างท่านจะเห็นว่า เขาฉลาดอย่างไร
ชอบเหมือนนกกับททานเห็นว่าคนอื่นดี

(๑) (ถึง) ไม่สมควรข้ามได้ โดยหมาย (แต่) ดีๆ

(๒) จึงมีผู้กล่าวว่า บุคคลจำพวกที่เห็นว่าตนดี เป็น
บุคคลที่กำลังเดินไปสู่ความสูญ

(๑) จึงมีผู้กล่าวว่า บุคคลจำพวกที่เห็นว่าตนดี เป็นบุคคลที่
กำลังเดินไปสู่ความสูญ

จะทำให้ท่านเป็น โรคเดินประดาถึง กับกิน ไม่ได้นอนไม่
หลับเจียวหรือ ?

มีคำกล่าวเกี่ยวกับศีระदानว่า บนถนนที่มีผู้คนยวดยานสัญจรอยู่เต็มอหุยามักจะไม่ชน ทางนี้เป็น การปลดปล่อย
คนศีระदानให้คิดเสียใหม่ว่า การทศศีระदानก็เพราะมัน
ดมของดมดมรรณภาพในการงาน และก็เพราะเหตุตนเอง ผู้
หญิงและเด็ก ๆ จึงไม่มีใครมีใครเดือดร้อนในเรื่องศีระदान

อย่างไรก็ดี มาบัดนี้เราทราบกันทั่วแล้วว่า เรื่องของ
ศีระदान มิได้เกี่ยวข้องกับกรรม ดมรรณภาพ ของ มันดมของ
เต็มไปหรือแต่อย่างใดเพราะเหตุนี้ คนหัวด้านจึงกระเด็น
กระเด็นหาทางรักษากันต่อไปอีก

การรักษาจะได้ผลหรือไม่ ย่อมแล้วแต่เหตุที่ทำให้
ศีระदान ถ้าศีระदानเนื่องมาจากความชราของร่างกาย
ซึ่งเซดัดของอวัยวะทุก ๆ ส่วนเริ่มเสื่อมลง การกระตุ้นรักษา
ให้ผมงอกงามต่อไปอีกก็เป็นอันหมดหวัง ถ้าศีระदान
เนื่องมาจากกรรมพนช กตาวคือ ในตระกูลของท่าน เช่น
เช่นพนอง คุณพ่อ คุณปู่ ดังนั้นแต่ศีระदानก่อนวัยสมควร
หากเป็นเช่นนั้น ก็เป็นการสมควรที่จะยดถอ คตทกตาวข้างตน
เพราะเป็นเรื่องของรูปธรรมนามธรรม และจะใช้ภาษิตที่

กล่าวว่า “ หนุ่ยยอมไม่^๕ชนบนถนน^๕ชุน^๕ระ^๕ก^๕ ” เป็น^๕เครื่อง
ปลอบใจไป^๕พ^๕ด^๕าง^๕ก^๕่อน^๕ ก็^๕จะ^๕ทำ^๕ให้^๕ร^๕อด^๕พ^๕น^๕จ^๕าก^๕การ^๕ก^๕ด^๕ค^๕ก^๕ด^๕ม^๕
ก^๕ร^๕ว^๕น^๕ก^๕ะ^๕ว^๕าย^๕เป็น^๕โร^๕ค^๕เ^๕็น^๕ป^๕ระ^๕ด^๕า^๕ท^๕ได้^๕

โดย^๕ป^๕ก^๕ติ^๕ เ^๕็น^๕ผ^๕ม^๕ง^๕อ^๕ก^๕ย^๕าว^๕ก^๕ิด^๕ถ^๕ว^๕แ^๕ด^๕ว^๕ป^๕ระ^๕มา^๕ณ^๕เ^๕ือน^๕
ด^๕ะ^๕ค^๕ร^๕ิง^๕น^๕ว^๕ แ^๕ด^๕ะ^๕ถ^๕า^๕ป^๕ด^๕อ^๕ย^๕ให้^๕ย^๕าว^๕ร^๕ะ^๕ย^๕ไป^๕ด^๕ิ^๕ย^๕ไม่^๕ค^๕ด^๕ จ^๕ะ^๕มี^๕
ค^๕ว^๕า^๕ย^๕าว^๕ถ^๕ึง^๕ ๒๒ น^๕ว^๕ด^๕ิ^๕ย^๕เ^๕ด^๕ิ^๕ย^๕ ถ^๕ำ^๕ห^๕ร^๕บ^๕เ^๕ื่อ^๕ง^๕ห^๕น^๕า^๕ว^๕เ^๕็น^๕ผ^๕ม^๕
จ^๕ะ^๕ง^๕อ^๕ก^๕ต^๕ก^๕ใน^๕ร^๕ะ^๕ห^๕ว^๕าง^๕ เ^๕ื่อ^๕น^๕มี^๕น^๕า^๕ค^๕ม^๕ ถ^๕ึง^๕ เ^๕ื่อ^๕น^๕ ก^๕ร^๕ก^๕ฎ^๕า^๕ค^๕ม^๕ (๑)
ย^๕ิง^๕ก^๕ว^๕ำ^๕ใน^๕ร^๕ะ^๕ห^๕ว^๕าง^๕เ^๕ื่อ^๕น^๕ด^๕ิ^๕ง^๕ห^๕า^๕ค^๕ม^๕ถ^๕ึง^๕ก^๕ุ^๕ม^๕ภ^๕า^๕พ^๕น^๕ธิ^๕ (๒) การ^๕
ร^๕ว^๕ง^๕ห^๕ด^๕น^๕ของ^๕เ^๕็น^๕ผ^๕ม^๕ จ^๕ะ^๕ไม่^๕เ^๕ก^๕ย^๕ว^๕ช^๕อง^๕ก^๕บ^๕ฤ^๕ต^๕ู^๕ก^๕า^๕ด^๕เ^๕ม^๕อ^๕น^๕ของ^๕
ด^๕ั^๕ค^๕ว^๕ ร^๕า^๕ก^๕ของ^๕เ^๕็น^๕ผ^๕ม^๕จ^๕ะ^๕ค^๕อ^๕ย^๕ ๆ ค^๕ด^๕อ^๕น^๕ที่^๕ด^๕ะ^๕น^๕อ^๕ย^๕จ^๕น^๕ห^๕ด^๕ค^๕ไป^๕
แ^๕ด^๕ะ^๕ใน^๕ช^๕ณะ^๕เ^๕ด^๕ิ^๕ย^๕ก^๕ัน^๕ ผ^๕ม^๕เ^๕็น^๕ไ^๕ห^๕ม^๕จ^๕ะ^๕มี^๕ก^๕า^๕เ^๕น^๕ค^๕ชน^๕แท^๕น^๕ที่^๕

การ^๕ต^๕ง^๕ค^๕ร^๕ร^๕ก^๕บ^๕การ^๕มี^๕ระ^๕ด^๕ุ^๕ทำ^๕ให้^๕ผ^๕ม^๕ร^๕ว^๕ง^๕ ช^๕ำ^๕ง^๕แ^๕ต^๕ง^๕ผ^๕ม^๕ที่^๕
ช^๕อ^๕บ^๕ด^๕ิ^๕ง^๕เ^๕ก^๕ต^๕ม^๕ก^๕อ^๕ำ^๕ง^๕ว^๕า^๕การ^๕ต^๕ง^๕ค^๕ร^๕ร^๕ก^๕แ^๕ด^๕การ^๕มี^๕ระ^๕ด^๕ุ^๕ทำ^๕ให้^๕ก^๕ด^๕น^๕
ถ^๕า^๕ว^๕ร^๕ด^๕ด^๕าย^๕ร^๕ะ^๕ว^๕ เ^๕พ^๕ว^๕ะ^๕ชา^๕ต^๕ุ^๕ฮ^๕อ^๕ร^๕โม^๕น^๕ (Sexhormone) ที่^๕
เป^๕ด^๕ิ^๕ย^๕น^๕แ^๕บ^๕ด^๕ง^๕ไป^๕ (เ^๕ื่อ^๕ง^๕จ^๕าก^๕การ^๕ต^๕ง^๕ค^๕ร^๕ร^๕ก^๕) มี^๕ผ^๕ด^๕ก^๕ะ^๕ท^๕บ^๕ก^๕
เ^๕ื่อ^๕น^๕ถ^๕ึง^๕เ^๕็น^๕ผ^๕ม^๕ด^๕ว^๕ย^๕ มี^๕เร^๕อ^๕ง^๕เ^๕ด^๕ว^๕ำ^๕แ^๕พ^๕ท^๕ย^๕เ^๕ื่อ^๕ร^๕ม^๕น^๕ผ^๕ู^๕ห^๕น^๕ง^๕ได้^๕ทำ^๕
การ^๕ท^๕ค^๕ด^๕อ^๕ง^๕ย^๕ำ^๕ง^๕ด^๕ะ^๕เ^๕ย^๕ด^๕ เ^๕พ^๕อ^๕ด^๕ำ^๕ร^๕ว^๕จ^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕น^๕ค^๕ง^๕ของ^๕เ^๕็น^๕ผ^๕ม^๕

(๑) ฤ^๕ต^๕ู^๕อ^๕า^๕ศ^๕ไม่^๕ห^๕น^๕ว^๕

(๒) ฤ^๕ต^๕ู^๕อ^๕า^๕ศ^๕ห^๕น^๕ว^๕ ส.ศ.

ในสัตว์จะมีความสัมพันธ์อย่างไรกับการมีระดับ รายงาน
 ของแพทย์ผู้หนึ่งที่กล่าวว่า ก่อนหน้านั้นระดับเด็กเล็กน้อยเมื่อใดที่
 ดึงถอนแขนของแขนท่อนล่าง (Fore arm) ออก ปรากฏ
 ว่าเส้นชนิดนี้มีความแข็งแรงมาก แต่ภายหลังมีระดับแล้ว เส้น
 ชนิดนี้จะหลุดออกได้โดยใช้แรงดึงเพียงเล็กน้อย การดึงความ
 มั่นคงของรากผมในระยะมีระดับนี้ ได้รับการยืนยันจากนัก
 ศึกษาหลายนาย อย่างไรก็ตาม แพทย์บางนายกล่าวว่า ความ
 จริงจากข้อนี้ ไม่ควรจะเป็นอุปสรรคต่อทรงคติน การรของ
 หญิงในระหว่างตั้งครรภ์ เพราะเส้นผมตอนปลายหาได้รับ
 ความกระทบกระเทือนเนื่องจากธาตุฮอร์โมนที่เปลี่ยนแปลงไม่
 ธรรมดาจริง ควรจะงดการตัดคตินถาวร ก็ต่อเมื่อเกิดปัญหาขึ้น
 แก่เส้นผมโดยตรงเท่านั้น

อีกประการหนึ่ง ฮอร์โมนทำให้เส้นผมเปลี่ยนแปลงไปอย่างใดบ้าง เรื่องนี้ผู้ชำนาญ โดยมากไม่มีใครเห็น
 พ้องกันว่าฮอร์โมนจะมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงของเส้นผม
 ได้อย่างไร นอกจากฮอร์โมนของต่อมไทรอยด์ เพราะเมื่อ
 ต่อมไทรอยด์ทำงานมากเกินไป (Overactivity) อาจทำ
 ให้ผมเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อรักษาต่อมไทรอยด์เป็นปกติ
 แล้ว เส้นผมก็จะกลับคืนเข้าสู่สภาพเดิม

ความเคร่งเครียดของประสาทความอ่อนเพลีย และกิน
อาหารไม่ถูกถ้วน ก็อาจทำให้ดีขึ้นได้เร็วกว่า
ปกติได้ สำหรับเรื่องนิตไคเคยมีนักวิทยาศาสตร์บางคน
ทำเรื่องกรีกโครมซนครงหนึ่ง เมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๘ โดยราย
งานผลของการทดลองกับหนูว่า วิตามิน บี คอมเพล็กซ์
(Vitamin B. Complex) ช่วยในการดำรงรักษาเส้นขนมิ
ให้เปื่อยหลุดก่อนวัยสมควรได้ ผลของการประกาศได้ทำให้
พวกแพทย์หันมาดำเนินการทดลองกับมนุษย์บ้าง แต่ผลหวัง
ปรากฏว่าเมื่อใดทำการทดลองเพิ่มวิตามิน บี คอมเพล็กซ์
ให้แก่คนไข้ศีรษะหงอก (ก่อนวัยสมควร) ๓๓ คนมีผู้ได้รับ
ผลเพียงสองคนเท่านั้น

อย่างไรก็ดี นักจิตวิทยาเตือนพวกเราว่า ดังที่มนุษย์
เราต้องการเกี่ยวแก่ผมและหัวทกวันนั้น ไม่ใช่ยาร้อยแปด
สำหรับแก้หัวล้านและผมหงอกเสียแล้ว หากเป็นเรื่องของ
ปรัชญาใหม่ ๆ เกี่ยวกับศีรษะและผม เพื่อบุคคลเราจะได้ใช้
เป็นอุดมคติสำหรับยึดถือในเมื่อเกิดความกดดันกดดัน เพราะ
ผมของท่านได้ร่วงหล่น และเปื่อยเป็นต้นขาว ก่อนวัยอันสม
ควร

หมายเหตุ ๑) เรื่องของหัวหน้าเหมือนกันกับเรื่องหน้า
ผากกว้าง มกาคกล่าวทักท้วงว่า คนหัวหน้าหรือหน้าผาก
กว้างไม่ใช่คนฉลาดทั้งหมด แต่คนฉลาดมักหัวหน้าหรือ
หน้าผากกว้าง

๒) ข้าพเจ้านับจำนวนคำศัพท์อาจารย์หัวหน้า ในงาน
พิธี ประสงค์ ปริญญา มหาวิทยาดีย ปราณี ค.ศ. ๑๙๓๘
(รวมทุกคณะ) ได้จำนวนถึง ๘๕% อีก ๑๕% ที่เหลือหนึ่ง
ถูกตัดลงไปอีกราว ๑๐% สำหรับคำศัพท์หนุ่ม (อายุ
เรือน ๕๐) ที่ผมกำลังเดินทางไปสู่ความรุ่งโรจน์

ในเมืองไทยข้าพเจ้ายังไม่ทราบแน่ ว่าเราคิดอย่างไร
กันในเรื่องนี้ เพราะยังไม่ได้คิดได้พูดกันจริงจัง พูดกัน
เป็นเด่นเป็นหัวเดียวหมด เช่น หัวหน้าใจน้อย หัวหน้าเหิน
เขี้ยว หรือแจ้งหัวหน้าออกเป็นประเภท แต่อย่างไรก็ดี เรา
ก็หัวหน้าในคำคำตราคาดังเป็นหัวตะไฟเบย ทำให้คิดว่า
หัวหน้าคำควรเมืองกคงจะมี ถ้าเทียบกันต่างประเทศทาง
ตะวันตก คำคำเกี่ยวกับอวัยวะส่วนบนดูเหมือนจะไม่มี

(รวมความแล้ว ถ้าคนหัวหน้าด้อย่างหนึ่ง คนหัว
ไม่ด้านก็ดไปอีกอย่างหนึ่ง เป็นอันรวมกันได้ อย่าให้เขา
ต้องมาแยกกันด้วยเหตุหัวหน้าหรือไม่ด้านเลย เพราะเหตุ
ที่ชวนให้เราแยกกันมอຍมากพอแล้ว

ปัญหาโลกแตก หรือ ปัญหาระหว่างเพศ

พอพูดถึงปัญหา คนโดยมากมีความคิดมุ่งถึงความ
 รักระหว่างเพศ เพราะเป็นเรื่องที่ติดก่อกวนใจคนมา
 ทุกยุคทุกสมัย และไม่เคยสงบเสียทีเดียวทีเดียว ฉะนั้นในการ
 ถกเถียงปัญหา ขอท่านผู้อ่านได้ทราบไว้ล่วงหน้าว่า จะไม่
 มีการไขปัญหา หากแต่เสนอแง่ความคิดในยุคใหม่ให้ท่าน
 พิจารณาตามความคิดของหมื่นชนที่มี ความเจริญก้าวหน้า คือ
 ความคิดที่ว่าควรจะ เปลี่ยนระเบียบ ความรักระหว่าง เพศ
 หรือยัง และอย่างไรดี

ปัญหาชนชั้นที่ยกกันไม่ตก ซึ่งจัดเป็นปัญหาดำคัญ
 ก็คือ ความรักระหว่างเพศ มีลักษณะเป็นศาสตร์หรือศิลป์
 แน่ ศาสตร์กับศิลป์ มีความยุ่งยากอยู่ในตัว ถ้ายังจะเพียร
 ค้นหาหาลักษณะของความรัก ซึ่งมีความยุ่งยากอยู่ในตัว
 อีกเหมือนกัน เป็นการทวนความยุ่งยาก จำจะต้องศึกษา
 กันอย่างพิสดาร อย่างไรก็ดี เราได้ย่นได้ฟังตลอดจนศึกษา
 เรื่องของความรักจากวรรณคดี ซึ่งมีลักษณะเป็นศิลป์อยู่
 ไม่น้อย เพิ่งจะมาในยุคใหม่เท่านั้น ที่กำลังจะพิจารณา
 เรื่องของความรักในทางศาสตร์ แต่ท่านไม่ต้องวิตก เพราะ

เราจะขอ คิด ของ เพื่อดูความเข้าใจ คร่าว ๆ ก่อนว่า
ความรกร่างว่างเปล่า น่าจะมีลักษณะเป็นทงศาตร์และ
ศิลป์

ส่วนการเปลี่ยนแปลงระเบียบของความรกร่างจะมีผลเป็น
การเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัญหาเกิดขึ้นทันทีว่า จะให้
ทุกสังคมถือแบบอย่างเป็นอย่างอื่นหนึ่งอันเดียวกัน หรือว่าจะให้
เป็นไป สุดแต่ใครจะเห็นควรอย่างไร

ในการวางระเบียบความรกร่างว่างเปล่านั้น จนบัดนี้
คนส่วนมากทั้ง ใน ประเทศที่เจริญ ก้าวหน้า ในทาง วิทยา-
ศาสตร์ และประเทศที่ยังถอยหลังอยู่ทางแบบแผนเดิม คือรับ
วิทยาศาสตร์ ไว้เพียงเท่าที่ ไม่ขัด กับความ รู้สึก ของคนใน
สังคมนั้น ยังไม่ยอมรับระเบียบใหม่ โดยความคิดเห็น
ต่าง ๆ กัน ซึ่งพอจะรวบรวมเป็นข้อใหญ่ ๆ ได้ว่า เพราะ
ความกลัวเป็นข้อหนึ่ง คือพิจารณาตรงไปถึงผลที่สังคมจะ
พึงได้รับ โดยเห็นว่า เรื่องนี้ถ้าใครไปแตะต้องเข้า ผลที่
เกิดขึ้นมักจะเลวมากกว่าดี เช่นในอเมริกา เคยมีการสำรวจ
หาสถิติเรื่อง Sex ในบรรดาหนุ่มสาว ผลก็คือ ครูในโรง-
เรียนหนึ่งรายงานมาว่า ในโรงเรียนของตน นักเรียนหญิงมี
ทอง “เถื่อน” จนถึง ๔ เท่า ในโรงเรียนอีกแห่งหนึ่ง เมื่อ

ครูขอให้^{๒๖}นักเรียนออกเสียงวางหัวขอ^{๒๖} เพื่อจะถกเถียงกันใน
ทาง^{๒๖}หัตถวิชา^{๒๖} ส่วนมากของนักเรียนก็ออกเสียงให้^{๒๖}เด็ก
เรื่อง “การตั้งวางโดยไม่เสียงการมัครก”^{๒๖}

ยังมีข้อพิสดารความจริงต่อไปว่า คนที่ตอบ^{๒๖}เรื่อง
ของ^{๒๖}ธรรมชาติประเภท^{๒๖}หนึ่ง^{๒๖} ใช้ว่าจะเกิดเป็นผลยังประโยชน์
ให้^{๒๖}แก่สังคม^{๒๖}เต็ม^{๒๖}ไป^{๒๖}ก็หา^{๒๖}ไม่ เพราะบาง^{๒๖}ที่^{๒๖}ก^{๒๖}ด^{๒๖}บ^{๒๖}มี^{๒๖}ผล^{๒๖}ตรง^{๒๖}กัน-
ข้าม^{๒๖} โดย^{๒๖}ที่^{๒๖}การ^{๒๖}เห็น^{๒๖}แก่^{๒๖}ตัว^{๒๖}เอง^{๒๖}เกิน^{๒๖}ไป^{๒๖} เมื่อ^{๒๖}เป็น^{๒๖}เช่น^{๒๖}นี้^{๒๖} ผล^{๒๖}ที่^{๒๖}
ได้^{๒๖}รับ^{๒๖}จึง^{๒๖}กะ^{๒๖}ทบ^{๒๖}กระ^{๒๖}เท^{๒๖}อน^{๒๖}ราก^{๒๖}ฐาน^{๒๖}ความ^{๒๖}มั่นคง^{๒๖}ของ^{๒๖}สังคม^{๒๖} ตาม^{๒๖}
บุคคล^{๒๖}ประเภท^{๒๖}หนึ่ง^{๒๖}อยู่มาก^{๒๖} อเมริกา^{๒๖} ซึ่งเป็น^{๒๖}โลก^{๒๖}ของ^{๒๖}วิทยา-
ศาสตร์^{๒๖} เอา^{๒๖}ใจ^{๒๖}ได้^{๒๖}ใน^{๒๖}ทาง^{๒๖}นี้^{๒๖}เป็น^{๒๖}อัน^{๒๖}มาก^{๒๖} แต่^{๒๖}ก็^{๒๖}ยัง^{๒๖}ประ^{๒๖}ด^{๒๖}พ^{๒๖}
ความ^{๒๖}ยุ่ง^{๒๖}ยาก^{๒๖}ของ^{๒๖}สังคม^{๒๖} โดย^{๒๖}ที่^{๒๖}ไม่^{๒๖}ด^{๒๖}า^{๒๖}มา^{๒๖}ร^{๒๖}ถ^{๒๖}จะ^{๒๖}แก้^{๒๖}ป^{๒๖}ญ^{๒๖}หา^{๒๖}ได้^{๒๖}
เด็ด^{๒๖}ขาด^{๒๖} ดู^{๒๖}ประ^{๒๖}ห^{๒๖}น^{๒๖}ึง^{๒๖}ว^{๒๖}า^{๒๖}ระ^{๒๖}เบ^{๒๖}ย^{๒๖}บ^{๒๖}ของ^{๒๖}สังคม^{๒๖}ใน^{๒๖}เร^{๒๖}อง^{๒๖}นี้^{๒๖} พ^{๒๖}อ^{๒๖}มี^{๒๖}
ใคร^{๒๖}ไป^{๒๖}กระ^{๒๖}ทบ^{๒๖} เพ^{๒๖}ียง^{๒๖}เบ^{๒๖}ิด^{๒๖}ช^{๒๖}อง^{๒๖}น^{๒๖}อ^{๒๖}ย^{๒๖}ไ^{๒๖}ว^{๒๖} ช^{๒๖}อง^{๒๖}น^{๒๖}อ^{๒๖}ย^{๒๖}นี้^{๒๖}ก^{๒๖}ก^{๒๖}ด^{๒๖}า^{๒๖}ย^{๒๖}เป็น^{๒๖}
ทาง^{๒๖}ก^{๒๖}ว^{๒๖}าง^{๒๖}ชน^{๒๖}มา^{๒๖}ทุก^{๒๖}ที่^{๒๖} ผู้^{๒๖}ท^{๒๖}ม^{๒๖}ความ^{๒๖}ระ^{๒๖}อา^{๒๖}ไม่^{๒๖}รู้^{๒๖}จะ^{๒๖}ว่า^{๒๖}อย่าง^{๒๖}ไร^{๒๖}ดี^{๒๖}
ต้อง^{๒๖}ห^{๒๖}ัน^{๒๖}ไป^{๒๖}พิ^{๒๖}จาร^{๒๖}ณ^{๒๖}า^{๒๖}ก^{๒๖}ฎ^{๒๖}ช^{๒๖}ร^{๒๖}ร^{๒๖}ม^{๒๖}ช^{๒๖}า^{๒๖}ติ^{๒๖} โดย^{๒๖}ใช้^{๒๖}ความ^{๒๖}พ^{๒๖}ย^{๒๖}า^{๒๖}ย^{๒๖}า^{๒๖}
เพ^{๒๖}ีย^{๒๖}ร^{๒๖}ป^{๒๖}ร^{๒๖}บ^{๒๖}ป^{๒๖}ร^{๒๖}ุง^{๒๖}ให้^{๒๖} เ^{๒๖}ห^{๒๖}มา^{๒๖}ระ^{๒๖}ด^{๒๖}ม^{๒๖} ก^{๒๖}บ^{๒๖}ความ^{๒๖}เป็น^{๒๖}อยู่^{๒๖} ของ^{๒๖}สังคม^{๒๖}ตาม^{๒๖}
ยุค^{๒๖}ตาม^{๒๖}ด^{๒๖}ม^{๒๖}ย^{๒๖} แต่^{๒๖}ช^{๒๖}ร^{๒๖}ร^{๒๖}ม^{๒๖}ช^{๒๖}า^{๒๖}ติ^{๒๖}ย^{๒๖}อ^{๒๖}ม^{๒๖}มี^{๒๖}ความ^{๒๖}พิ^{๒๖}ด^{๒๖}ด^{๒๖}า^{๒๖}ร^{๒๖}อยู่^{๒๖} เช่น^{๒๖} ถ้า^{๒๖}
ป^{๒๖}ด^{๒๖}อ^{๒๖}ย^{๒๖}ให้^{๒๖}การ^{๒๖}ด^{๒๖}ับ^{๒๖}พ^{๒๖}น^{๒๖}ช^{๒๖} เป็น^{๒๖}ไป^{๒๖}โดย^{๒๖}เด^{๒๖}ร^{๒๖}ตาม^{๒๖}ก^{๒๖}ฎ^{๒๖}ช^{๒๖}ร^{๒๖}ร^{๒๖}ม^{๒๖}ช^{๒๖}า^{๒๖}ติ^{๒๖}อย่าง^{๒๖}
เด^{๒๖}ิม^{๒๖}ที่^{๒๖} ก^{๒๖}ด^{๒๖}บ^{๒๖}ไม่^{๒๖}เกิด^{๒๖}ผล^{๒๖}เป็น^{๒๖}การ^{๒๖}ด^{๒๖}ับ^{๒๖}พ^{๒๖}น^{๒๖}ช^{๒๖} ดู^{๒๖}ให้^{๒๖}การ^{๒๖}ด^{๒๖}ับ^{๒๖}พ^{๒๖}น^{๒๖}ช^{๒๖}

เป็นไปตามระเบียบของสังคม ในลักษณะของคู่มือตัวเมีย
ไม่ได้

เพียงเท่านั้น เราก็คงจะเห็นทางว่า เรื่องความรัก
ระหว่างเพศ เป็นปัญหาใหญ่จะต้องพิจารณาจากบุคคล
ผู้เป็นเจ้าของเพศทั้งสองฝ่าย โดยให้เขาได้รับการศึกษา
รู้ผิดรู้ชอบในเรื่องนี้ และเป็นคนบุคคลที่รู้จักเคารพผู้อื่นด้วย
การรู้จักเคารพตัวเอง ถ้าสามารถบังคับใจตนเองได้เป็น
อย่างดี บุคคลใดที่ไม่สามารถจะรับการอบรมฝึกฝนบรรลุน
คุณธรรมอันนี้ได้แล้ว จำต้องให้เขาอยู่ในระเบียบของ
สังคมอย่างเคร่งครัด เช่นเด็กเป็นต้น

ปัญหาความรักระหว่างเพศในประเทศฝรั่งเศส

เพื่อที่จะให้ผู้อ่านตระหนักได้ในทันที ข้าพเจ้าจะขอ
กล่าวถึงการศึกษาความรักระหว่างเพศในฝรั่งเศส ซึ่งได้
รับความยินยอมจาก โดกัวว่าเป็นประเทศเดียวที่รู้และปฏิบัติ
เรื่องมาแต่โบราณกาล จนกระทั่งบัดนี้ ฝรั่งเศสก็ยังไม่ได้
คิดเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาเรื่องความรักระหว่างเพศให้หนักไป
ในทางวิทยาศาสตร์ ปานประหนึ่งว่า ในแดนความรู้ลึก
ของมนุษย์ วิทยาศาสตร์ไม่ควรเข้ามายุ่งจนเกินไป ใน
การศึกษาอักษรศาสตร์ทุกแผนก นักศึกษาต้องผ่านเรื่อง

ความร้กระหว่างเพศในลักษณะรูปต่าง ๆ มากมาย (การ
 ศึกษอักษรศาสตร์แบ่งออกเป็นวรรณคดี ปรัชญา ภูมิ
 ศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภาษาศาสตร์) เราฟังเรื่อง
 ราวของความร้ทุกอันด้วยความรู้ ตักท่คอนข้างจะต่น
 เต้นอยู่ตักหน้ขยในค่อนต่น ๆ แต่ตักตักค้อย ๆ เน้อยตง
 จนในท่ตักเห็นเป็นขรรมต่า ทงน เพราะความคิตไปอยู่
 ทางท่จะเพียรหาความเข้าใจ เหตุผลม้อยตงได้กต่าวตัก
 ว่า เรอนมความย่งยากวิจิตรพิตดารมากมาย แม้นก
 ศึกษหึงกคงรู้ ตักป่าน ๆ กับเรา ไม่เคยเห็นใครเกิด
 อาการหน้าต่งท่าจวิตเอียงอาย ตักวนศ่าตกรจารย์ผู้
 บรรยายน มตลักษณะตักตักต่างกนไปตามประเททวิชา อ้าย
 และนิตตัยใจคอตักวนตัก บางท่ถ้าเราถามปัญหาจุกจิกท่
 เกยวกับเพศตรงขาม ท่านกให้ไปถามเจ้าของเพศเขาตัก
 ด้วยตนเอง ถ้าใครกต่าไปตามเข้าจริง ๆ จะรู้ ตักว่าต่น
 ไม่ตองใช้ความกต่าอย่างไรเลย เพราะผู้ตักอบจะไม่รู้ ตัก
 ผิตปรกต หรืออย่างมกกเพียงแต่คิตว่า เราจะออก
 นอกทางตักยกระม่ง เมื่อเกิดตักตักในเรองการออกนอกทาง
 เขอกถิตตักท่ไม่ตักอบเขาตักยเฉย ๆ การศึกษเรองของ
 ขรรมชาติ อย่างขรรมชาติจริง ๆ ซึ่งตักวเราเองกเป็น

ธรรมชาติ เราทราบถึงความยุ่งยากทงหลายนั้นด้วยหนึ่ง
เกิดขึ้นเพราะความเป็นธรรมชาติแห่งตัวเรา

ข้อคิด ระเบียบของสังคมนั้น ได้แก่ระเบียบที่มนุษย์อยู่ใน
สังคมจะพึงมี เช่นระเบียบในทางเศรษฐกิจ การเมือง
ตลอดถึงระเบียบของความรัก

เพื่อนชายมักจะถามข้าพเจ้าว่า “กระตังไยจะมาเชื่อว่า
เรื่องเพศตรงกันข้ามในฝรั่งเค็ดสำคัญนักหรือ” ใครๆก็ว่า
แต่รู้ ดูกกันอย่างนั้น ความรู้ ดูกกับความจริงย่อมไม่ตรง
กันเสมอไป เราเป็นคน ต้องคิด เมื่อคิดแล้วจะเห็นว่า
ทราบที่คนยังเป็นคน ยังเป็นพลเมืองของประเทศที่เจริญ
แล้ว จะต้องมึระเบียบของความเป็นคนในสังคม ขอยกเว้น
จากหลักที่ยอมจะมี แตกมความสำคัญเพียงเท่าที่เป็นขอ
ยกเว้น สันนิษฐานว่าหญิงฝรั่งเค็ดเป็นอย่างที่พวกนั้น เฒ่อม
ไปหมดสิ้น ครอบครัวยังอยู่ได้อย่างใด แต่ถ้ามาคิดเดี่ยว
อีกทางหนึ่งว่า ถ้าหวั่นคนทเพ่งไป หรือไปแล้วเข้ากับเขา
ไม่ได้ คนเหล่านั้นก็ตกอยู่แต่ในหมู่เฒ่อม อย่าง
น่าจะถูกกว่า แม้หญิงไทยคงจะไม่เกียงงอนกับข้าพเจ้า
ในข้อนี้ว่า ทุกประเทศเขามีแม่หญิงของเขาทงนั้น และ

คุณ ล้ม บัด ของ ความ เป็น แม่ หญิง มี เหมือน กัน หหมด ทุก
ประเทศ

ความจริงย่อมจะมีอยู่ว่า คนดีมีอยู่ทุกหนแห่ง ถ้า
เราไม่เจอคนดี เราจะไปว่าเขาเลวอย่างไรได้

ส่วนทัศนคติความคิดนั้นจะแตกต่างกัน เหตุผลของ
ความแตกต่างก็มีอยู่ เป็นหน้าที่ที่เราควรคิดกัน เช่นเรา
อาจถือเป็นการด่าว่าญับผู้หญิงเดินได้ไม่เดือกเวตา แต่
ถ้าเราไปจับฝรั่งเวตาเข้า เขาจะแปลกใจทันทีและคิดว่า
เรา “บ๊อย” (ทางจิตต์) ไปเฉยแฉ้ว เข้าเป็นเวตาทำงาน
(เกิดเป็นคนต้องทำงาน) และไม่ใช่งานรัก (ความ
จริงไม่เป็นงานตามความหมายในทางเศรษฐกิจ) หรือพอ
พบกันก็บอกว่ารัก ผู้หญิงฝรั่งก็ไม่เข้าใจ เพราะชายหญิง
ของเขาอาจรู้จักกันดีมาเป็นเวตานานยังไม่รักกันก็มี ถ้า
เราไปพูดถึงความรักแบบสายฟ้าแลบ (พอเห็นก็รัก) เรา
ยังอยู่ในฐานะลำบากใหญ่ เพราะเขาจัดเราเป็นคนในลัทธิ
ศตวรรษต้น ๆ ถ้าการนำลัทธิอาจมีโทษ การด่าลัทธิก็ไม่
เป็นคุณเสมอไป โดยเฉพาอย่างยิ่งการด่าลัทธิในทาง
ความรัก

แมวไทยในฝรั่งเศส

แมวไทยที่เราพบในต่างประเทศ เท่าที่ข้าพเจ้าได้
เคยเห็นและทราบมานั้นมีลักษณะคอดัดน่าตาดี ต่างกันแต่
ว่าสีน้อาจจะอ่อนหรือแก่มากน้อยต่างกัน อวัยวะอันที่ดู
เช่น ปาก หู และเท้า มีลักษณะต่างตา ลักษณะก็คล้ายกัน
คือมีรูปร่างดีในสายตาของเรา กว่า คมคาย กว่า บรรดา
แมวอื่น ๆ รวมความก็คือ แมวไทยทั้งดีและดกษณะแยก
ได้จากแมวอื่นทั้งปวง

การสืบพันธุ์ ของแมวไทยในต่างประเทศก็เป็นไปอีก
ระบียบหนึ่ง โดยเพาะอย่างยิ่งในประเทศฝรั่งเศสที่
ข้าพเจ้าได้สังเกตมา แมวไทยไม่ผสมพันธุ์ กับแมวอื่นที่
ไม่ใช่พันธุ์ไทย จะว่าเป็นเรื่องของเจตนาหรือไม่เชิง จะเป็น
เรื่องของทาก็ไม่ใช่ เห็นจะเป็นเพราะแมวไทยมีระเบียบ
การสืบพันธุ์ เป็นพิเศษ ก่อนอื่นถ้าเป็นแมวไทยตัวผู้เพียง
ตัวเดียวเรียกเกี้ยวพาราสีแมวตัวเมียต่างชาติ ก็ทำให้แมว
ต่างชาติเบ็ดหน้หมด เพราะร้องมากมายและเสียงดังเกิน
กว่าเขาอยู่สักหน่อย เป็นผลทำให้นางต่างตัวก็อดทนเกิด
ความดัดยดัดของไว้นั้นหนึ่ง พอจะเปิดฉากความรักยังถูก

เพิ่มเติมด้วยการรุกรานทางกาดังกตทหวเจ้าดาวอก จนทำให้
 หล่อนไม่รู้ว่าจะมีมาแกงกันหรือจะทำอะไรกันแน่ เมื่อเกิด
 ความสงสัยดังนี้ จำเป็นอยู่เองที่เจ้าดาวต้องคิดไปในทางที่
 มีโทษหนักและหนักเอาตัวรอด ดังนั้นแมวไทยตัวเมียนั้นคงจะ
 เป็นด้วยได้รับความปรานีจากแมวต่างชาติตัวผู้จนเกินไป
 ซึ่งไม่เคยได้รับในหมู่ไทยด้วยกัน ผลจึงมีว่า เกิดอาการไม่
 ดุขอารมณ์ ความรักจึงดำเนินไปไม่ได้ (เรื่องสำคัญอย่าง
 นี้ตามธรรมเนียมของไทย เราต้อง เอะอะ และ รุนแรง นิด
 หน่อย) ครึ่งหนึ่งซุนคักฝรั่งเคสภาคคนอรั่มงัด ได้ถาม
 ขาพเจ้าตรง ๆ ว่า คนไทยเขาเป็นอย่างन्दวยเหมื่อนกัน
 หรือ? แต่ขณะที่ขาพเจ้าจะตอบด้วยความอึกอึกเพราะมี
 ฎภาพลตรววมอยู่ด้วย ก็พอตภรรยาของซุนคักตอบแทน
 ซุนว่า เธอเองก็ไ้เคยตั้งเกตเรื่องของไทย (แมว) เห็น
 ว่าจะเป็นเรื่องของความซอดตัยระหว่างคณตวเมียมมาก
 กว่า ถ้าจะให้ตซุนคักควรรถามขาพเจ้าถึงเรื่องความซอ-
 ตัยของด้ามภรรยาไทยตีกว่า ขาพเจ้าอยู่ในฐานะด้าบาก
 ที่จะตอบปัญหาไม่หย่อนกว่าปัญหาของตน กอนอนกคอก
 ขาพเจ้ายังไม่เคย พิจารณา เรื่อง น มา กอน เป็น หตกรฐาน
 และการตอบเรื่องของคนไทยให้ชาวต่างประเทศฟังและฟัง

กันในห้องคนมากเช่นหม้อทอดกระทงระว่างมากมาย แต่
 ขอท้าวบุญทศดิน ชวนคักกับข้าพเจ้าเคยไปไหนมาไหน
 ด้วยกันบ่อยครั้ง ทงกต่างวันและคามตักดิน ข้าพเจ้าเป็น
 ทงเพื่อน ทงทศและทนาย ฐานะของข้าพเจ้าจึงเป็นดังททา
 ให้ข้าพเจ้าลำบากอยู่ไม่น้อย เพราะหัดททประชุมได้หวั-
 หาระชนเป็นการใหญ่ ข้าพเจ้าก็พดอยทำหวัหาระชนกันไป
 ด้วย แต่ในใจนั้นกำลังเตรียมหาคำตอบเมื่อเขาได้ร้จการ
 หวัหาระกันแล้ว ความจริงก็เป็นเช่นนั้น พอได้ร้จการหวั
 หาระมาตามชวนคักทวงคำตอบอีก “ว่าไง?” ข้าพเจ้าจึง
 ออมแอ้มตอบตามวิธีฉวนพทกไปว่า ตามสัญญาชิตไทย
 ความรักอยู่ทปดายจวก แม่บ้านไทยททำให้ฉวนกนได้นอน
 หดับแล้ว ดุเห่มนจะไม่เคยตงปัญหาชอนถามตัวเองเคย
 และข้าพเจ้ายงหวังตอไปถึงคนฝรั่งเศ็ดด้วย เพราะเป็นชน
 ชาติทชอบใช้ชีวิตทำนองโกถกนกับคนไทย (มาตามชวนคัก
 คนนเชียวชาญในเรื่องของบ้านมาก พวกเรามักจะหาทาง
 ไปคุยด้วยในคอนเย็น เพื่อดมเหตาของนคิ ๆ และชูปเครื่อง
 ในตามคำหรับนอर्मงดี) พวกเราทุกคนจึงถือโอกาสด้นับ
 ด้นนคำพูดของข้าพเจ้า ซึ่งดุเห่มนจะทำให้มาตามมีความ
 มั่นใจในชวนคักยงชน เป็นอนว่าเราดำเร้จในการวางยา

รักษาโรคแคงใจ แต่ข้าพเจ้าไม่ใช่แพทย์ทางนี้ จึงมีเพียง
 ความหวังว่า ยานานนคงมีเพียงสรรพคุณคล้ายยาแอด-
 ไพรินพอจะแก้ความปวดร้าวไปได้ชั่วขณะเดียว ผลปัจจุบัน
 นนด้าก็อยู่ คือพวกเราได้รับเชิญให้อยู่กินชบอีกตามเคย
 ตอนนั่งโซโยเตย งอแงกันอยู่จนค่ำ ฑาออกยังแถมดั่ง
 ฑวซุณคักออกมาด้วย เพราะเหตุนี้คนเดียวที่พวกเราไม่
 มรกดบ คนที่เคยชบได้ก็ให้ถือว่าชบไม่ได้ ใน
 ที่สุดมาตามกัอาการปวดหัวอีกต่อไป

แมวไทยในฝรั่งเศสเข้าโรงเรียนการเรือน

หญิงไทยเราไม่ต้องไปเข้าโรงเรียนการเรือนของฝรั่งเศสก็ได้ ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนการเรือนของฝรั่งเศสได้รับการนิยมจากโลก ดังที่เป็นอยู่ในเวลานี้ ขอนขอเพียงให้ท่านไปตามแมวไทยที่อยู่ในฝรั่งเศสก็จะทราบความ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่รู้จักการรักสัตว์เหมือนประเทศอื่น ๆ ในภาคยุโรป แต่การเลี้ยงดูเอาใจใส่ของเรากับของเขาไม่สู้เหมือนกันนัก ค่อยไปหาพเจ้าจะเล่าเรื่องราวฝรั่งเศส เพื่อให้ท่านพิจารณาข้อเปรียบเทียบนิสัยของคนไทยกับฝรั่งเศสมีคล้ายกันอยู่มาก ในเรื่องชีวิตทางกิน ๆ นอน ๆ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทางน

ความแตกต่างเรื่องการเลี้ยงดูเอาใจใส่ตั้งแต่สัตว์เกิดมา เวลาดูดก้นคอนดักไดยินแม่บ้านดุกกักกักพอโตถามในตอนเช้าที่โต๊ะอาหาร แกก็เล่าว่านางมมหาเหตุให้แกดูขนเพื่อช่วยมันออกดูก พอลงมาว่าออกกักตัว เป็นตัวผู้หรือตัวเมีย แกก็บอกความแก่ตัวเมีย ดักไม่ด้วย แกเคยพูดตลกตลกกับเพื่อนบ้านข้าง ๆ แถว มีคนจะเอาแต่ดีด้วย ๆ ที่เป็นตัวผู้ แม่บ้านบอกต่อไปว่า น่าสงสารมันจริง ๆ แต่ไม่รู้จะทำอย่างไรได้ ที่บ้านเรามีอยู่แล้วหลายตัว

พอข้าพเจ้าจะก้าวเข้าไปดูก็บอกว่าจะไม่ไปแล้ว ทงนเพราะ
 ข้าพเจ้าไม่ทราบเรื่องของเขา เขามองอยู่ว่า ดัดจนเมื่อ
 เราไม่ต้องการมัน ก็อย่าให้มันทนทุกข์ทรมานต่อไป โดย
 วิธินานาอย่างหนึ่ง แล้วปล่อยเจ้าสัตว์เล็ก ๆ นั้นลงไป
 นอนอยู่กันอย่าง เป็นอันเสร็จพิธีของตน ต่อไปก็เพียงชุดหุ้ม
 เด็ด ๆ ลงในสวน แล้วปล่อยสัตว์ลงหุ้มไป เขาทำรวดเร็ว
 มาก แม่ของมันเป็นห่วงอยู่พักเดียวแล้วกลับ กลับ
 พิจารณาแต่ในเรื่องอนามิของแม่ เช่นตรวจดูว่าการคลอด
 เป็นไปเรียบร้อยแล้วหรือยัง เอานมให้แม่ดื่มเล็กน้อยหนึ่ง
 เพื่อแก้อ่อนเพลีย ถ้ามันประมาณพอจะเลี้ยงลูกกันได้หรือ
 เพื่อนบ้านที่รู้จักเฝ้าต่อสัตว์ต้องการนั้นแหละเขาจึงจะเลิก
 แะเลี้ยงเอาไว้ ด่วนไทยเรานี้ ด้วยความเมตตาอาทร
 หรือกลัวจะเกิดเป็นบาปกรรม เราไม่กล้าทำดังนี้ เรา
 ปล่อยให้สัตว์เป็นไปตามยถากรรม ถ้าเป็นสุนัขเราอาจ
 จะเลี้ยงดูจนเต็มขนหนึ่งตัว จนในที่สุดขนหมดไป มีสภาพ
 เหมือนหนังกุด

ส่วนการเลี้ยงนั้น สำหรับสัตว์เลี้ยงในบ้าน เขาถือ
 ตามคติของการอยู่ร่วมกันไม่ขายคาแต่ยกรัน มีทั้งระเบียบและ
 การเอาใจใส่ เขามองประมาณตัวไว้เป็นประกันหนึ่ง

แม่วรรบแซกได้เหมือนกัน ที่บ้านเอกอัครราชทูตคน
 หนึ่ง ถ้าใครอยากจะทราบว่า คนเป็นแซกที่ต้นท่อนมของ
 ครอบครัวหรือไม่ ก็ขอให้คอยสังเกตว่า เมื่อเวลา
 แซก มาตามเรียกลูกสาวลูกชาย (แม่วรรบหรือตัวเมีย)
 ออกมารับแซกด้วยหรือเปล่า ถ้าต้นท่อนมแล้วจะมีตัวมาอีก
 ของครอบครัวถูกเรียกออกมารับแซกเสมอ และมาตามจะ
 ได้เริ่มได้จะประจักษ์ของแต่ตัวให้ฟัง บรรดาลูกหลาน
 หาดานเขอหาดาน โดยมากมักจะได้อาบน้ำอาบทะเลเขนรถ
 ไฟ ตลอดจนเรือบินมาด้วยด้วยกันทั้งนั้น ได้รับจนกระทั่ง
 เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน ในทางทูตที่จะพึงมีพึงได้ แก่บุคคล
 ในคณะทูต

วันหนึ่งในพิธีต้อนรับทางการทูต พิธีนี้เกือบจะแตก
 เมื่อปรากฏว่าลูกสาวคนใหญ่ของมาตามหายไป บรรดา
 แซกหรือผู้มเกลยรตทได้รีบเชิญทั้งหาดาย ต้องออกช่วยค้น
 หากันเป็นการใหญ่ ภายในเครื่องยศและเครื่องแบบอันหรูหรา
 หรรษา เคารวะให้ในที่สุดได้ไปพบบิดาลำวหนังกาดังเผ่าจะจับ
 นกอยู่ใต้ต้นไม้ พอได้ตัวมาแล้วมาตามก็เริ่มรับขวัญเป็น
 การใหญ่ แล้วพิธีจึงได้เริ่มต่อไป

โทรเลขระหัดทางการทูต ก็มีเรื่องเล่ากันมาว่า วัน
หนึ่งเจ้าหน้าทูตได้รับโทรเลขระหัด เมื่อถอดแล้วได้ความ
ว่า สุธาปัสตร์ผู้มีเกียรติในวงการทูตต้องการหนุ่มไทยรูป
งาม ๒ ให้ส่งเร็วทางเรือบิน โทรเลขนั้นอาจจะไม่ทำให้เกิด
ความคิดมากมาย ถ้าผู้ต้องการไม่ใช่สุธาปัสตร์..... ใน
ที่สุดจึงมาทราบกันว่า ต้องการแมวไทยหนุ่มรูปสวย ๒ ตัว
ด้วยประการฉะนี้ แมวไทยในฝรั่งเศสจึงรุ่งเรืองชีวิต
ครอบครองฝรั่งเศสอย่างดี เหมือนได้เข้าโรงเรียนการเรือน
ใครอยาก รุ่งเรือง ครอบครอง ฝรั่งเศส หรือการเรือน ฝรั่งเศส
ขอให้ไปถามแมวไทย สำหรับข้าพเจ้าเองภูมิใจหนักหนา
ว่า ก่อนที่ฝรั่งเศสจะรู้จักเมืองไทยดี เพราะเรามีของดีให้
เขาคูให้เขารู้จักกัน ในชนนให้เขารู้จักเมืองเราไว้ก่อน แม้
จะเป็นโดยทางทูตแมว ๆ ก็ตาม

ข้อคิด ๑) แม่บ้านไม่ต้องคิดเลยว่าผัวจะนอกใจ หรือ
ในใจ ถ้ามีวิธีทำให้ผัวกินได้ (สบายใจ)
แะนอนหลับ (สบายใจ)

“ผัวเจ้าชู้” ฝรั่งเศสเรียกว่า “ผัวทอง
ไปตามผู้หญิง” ถ้าแม่บ้านรู้วิธีหกขาเสีย

ผัวก็ไม้อาจจะวิ่งได้ต่อไป ซึ่งก็มาอยู่ใน
หัตถ์กินได้นอนหลับนั้นเอง

๒) ท่านหญิงขอให้ตั้งใจหน่อย ที่จะเลือกผัว
เจ้าชู้หรือไม่เจ้าชู้ ผัวเจ้าชู้มักจะมีดังซึ่ง
ผัวไม่เจ้าชู้ไม่มี คือความฉลาดและความ
รู้แจ้งเห็นใจท่าน

๓) คำของไทย:

ชายใดไม่เที่ยวเที่ยวไป ทุกแคว้นแดน
ไพร มีอาจประสพพบคู่ช

ชายใดอยู่เหี่ยวเฝ้าทุกข์ ไม่ค้นชนชุก
ก็ขอว่าชวามวเมา

๔) ท่านเคยสังเกตหรือเปล่า คนที่ไม่รู้จักรัก
สัตว์มักไม่รู้จักรักคน

๕) เมืองไทยเป็นเมืองของความเมตตาปราณี
คนที่ถูก “โปรด” ให้ดี อาจจะถูก
“โปรด” ให้เสียก็ได้

ปัญหาเรื่องลูกไม่มีพ่อ

ปัญหานี้ตั้งมาไม่ถูกต้องกับความจริง เพราะว่าลูกทุกคนต้องมีพ่อ หากแต่ว่า (ไม่ใช่ทางแพทยศาสตร์) อาจมีพ่อหลายคน แล้วพ่อเหล่านั้นมาเกรงใจกันหรือเกียจกัน เพื่อให้ใครคนใดคนหนึ่งรับเป็นพ่อ หรือผู้ชายที่ควรเป็นพ่อเกิดความไม่อยากเป็นพ่อจน เราจึงมอบหน้าที่ให้แก่หญิงผู้หนึ่งว่า ใครจะเป็นพ่อแน่ เรามีความเห็นใจอย่างยิ่งว่า หญิงผู้หนึ่งนั้น ย่อมจะอยู่ในฐานะลำบาก ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น เธออาจขาดความรู้ในทางแพทยศาสตร์ว่า ใครควรเป็นพ่อเด็ก หรือด้วยความไม่เข้มแข็งทางจิตใจ เธออาจตั้งผู้ชายคนใดคนหนึ่งให้เป็นพ่อของเด็กตามที่เธอเห็นสมควร โดยไม่คำนึงถึงหลักทางแพทย์ แต่โลกที่เราอยู่นั้นท่านว่า เป็นโลกวิทยาศาสตร์ คือพิสูจน์กันทางวิทยาศาสตร์ คำใดจะเป็นผู้ขาดว่าใครควรเป็นพ่อของเด็ก ตามหลักความยุติธรรมโดยอาศัยวิทยาศาสตร์ (ท่านว่าคำใดเป็นที่สุดของความยุติธรรม) อยู่ในฐานะที่ค่อนข้างลำบากเหมือนกัน คำใดที่โลกยังไม่ยอมเชื่อวิทยาศาสตร์จนเกินขอบเขต คิดปองเป็นเรื่องของความรู้ลึกแห่งปวงชน คำใดก็น่าจะอยู่

ไม่น้อย ^{๒๕๕} ทงจนจุดแต่ว่า ^{๒๕๕} จะเป็นค่าดของประเทศที่นิยม
 วิทยาศาสตร์มากน้อยเพียงไร

ค่าดของอเมริกา ^{๒๕๕} ซึ่งเป็น โดกของจิตยาศาสตร์
 บัจจุบัน ^{๒๕๕} ก็ยังไม่ให้ความเชื่อถ่อแน่นอนในเรื่องนี้ (มีเป็น
 บางรัฐเท่านั้น) ^{๒๕๕} แต่คิดจะเพาะหน้าใดเื่องแน่นเข้าดูค่าด
 ในบ่หนึ่ง ๆ นับเป็นจำนวนหลายพัน ค่าดอเมริกันเคยตัดสิน
 ให้ชายที่ถูกหญิงชว่า ^{๒๕๕} เป็นพ่อของเด็กขณะคดีตามรายงาน
 ของแพทย์ทกดาวเพียงว่า ^{๒๕๕} “เลือดของชายที่ชว่าเจ้าได้
 ตรวจไม่ใช่เลือดพ่อเด็กในคดี” ^{๒๕๕} แต่บางค่าดใดเคยตัดสิน
 ให้ชายที่ถูกชว่าเป็นพ่อของเด็กแพคดี โดยให้เหตุผลในคำ
 พิพากษาว่า ^{๒๕๕} “ชายผู้เป็นจำเลยในคดี ^{๒๕๕} ไม่แต่เพียงต้อง
 ด้วยข้อสันนิษฐาน (ตามหลักวิทยาศาสตร์) ^{๒๕๕} ว่า เป็นพ่อ
 ของเด็กเท่านั้น แต่ไม่ดำมารถจริง ๆ ^{๒๕๕} ที่จะพิสูจน์ให้เห็น
 ว่าตนไม่มีมดทิน” ^{๒๕๕} ซึ่งเป็นการรวมเหตุผลในทางวิทยา-
 ศาสตร์และข้อเท็จจริง

เหตุผลในทางวิทยาศาสตร์นั้น เคยทราบกันมา ๔๐ ปี
 เกษแต่ว่า ^{๒๕๕} เม็ดโลหิตแดงของคนเราอาจที่จะแยกออกได้
 เป็นกลุ่ม A และ B และกลุ่มผสมคือ AB ^{๒๕๕} หรือไม่เข้ากลุ่มใด
 เดย ^{๒๕๕} ซึ่งจัดให้เป็นกลุ่ม O ^{๒๕๕} แต่เด็กที่เกิดจะต้องมีเลือดผสม

จากกลุ่มของพ่อและแม่เดิมไปหรือไม่^๒ เป็นปัญหาใหญ่
ซึ่งบางทีเลือดของเด็กแตกกลุ่มไป เช่นผู้ถูกกล่าวหาให้เป็น
พ่อมีโลหิตอยู่ในกลุ่ม AB แต่แม่กับเด็กมีเลือดอยู่ในกลุ่ม O
ซึ่งตามกฎหมายแพทยถือว่า เด็กจะมีเลือดในกลุ่ม O ไม่ได้
เลย สำหรับบางคดีเท่านั้นทนายคำตัดสินความผิดขาด
ของการเป็นลูกได้จริง ๆ เช่น พ่อมีโลหิตอยู่ในกลุ่ม A แม่
กลุ่ม B แล้วผู้ถูกกลุ่ม AB ยิ่งกว่านั้น เมื่อเร็ว ๆ นี้ ยังมี
ผู้ค้นพบกลุ่มใหม่ของโลหิตเพิ่มช่นอก (คือกลุ่ม Rh) ซึ่ง
เป็นผลทำให้ชายผู้ถูกกล่าวหาอาจหลุดพ้นคดีด้วยวิธีการ
ค้นคว้าสืบสวนทางโลหิตมากขึ้น แต่ที่น่าแปลกที่สุดก็คือ
มีทนายความผู้หนึ่ง เคยสารภาพว่า ในบรรดาหญิงมารดา
เป็นจำนวนมากที่เขาเรียกว่าคดีในเรื่องเกี่ยวกับการหาพ่อให้
เด็กแสดงว่า มีรายเดียวเท่านั้น ที่มารดาบอกว่า ตนแน่
ใจว่า ผู้ต้องหาเป็นพ่อของเด็กโดยแท้จริง.

ขอเราขอแสดงความเห็นใจเป็นพิเศษแก่บรรดาหญิง
ผู้ว่ากล่าวเหล่านี้ ใครบ้างไม่ยากมีสามีเป็นชายที่เหมาะสม
ดี หรือมีใครบ้างที่ไม่อยากให้ลูกของตนมีพ่อที่ดี ฉะนั้น
ถ้าหัดอนนิคพลาดไป ไม่ได้เลือกชายไว้ให้ดีในตอนแรก
หัดอนนิคจำต้องมาแก้ไขเสียให้เหมาะสมในตอนหลัง คำด

เองก็ลำบากไม่น้อย พังใจทกกก็ไม่ค่อยได้ เชื่อวิทยาคาสตร์
 ก็ไม่ค่อยดี พังจำเคยกตองระวัง คำนวตองเชอตัวเอง
 ด้วยพิจารณาศาสตร์กับศัตพร่วมกัน พังความรู้ความเห็น
 จากทุกฝ่าย แลวพังตนเองเป็นคนสุดท้าย

ปัญหาของการหย่าร้าง

ปัญหาที่โดกกำลังสนใจอยู่ ณ บัดนี้ และจัดเป็น
 ปัญหาใหญ่ คือการหย่าร้าง พอพูดถึงชีวิตครอบครัว ปัญหา
 แรกก่อกอ การหย่าร้าง ซึ่งมีมูลเหตุสำคัญข้อหนึ่ง จาก
 การแต่งงานหรือการอยู่ร่วมทมิฬลักษณะไม่เหมาะสม ก่อน
 นั้น เราจะต้องมีความแน่ใจไว้ก่อนว่า ชีวิตการสมรส
 เป็นชีวิตที่ถูกต้องทั้งความเจริญและความเสื่อม คือรู้จักการ
 เปลี่ยนแปลงเปรียบได้กับบ่อน้ำของคนที่ ซึ่งจะลดขึ้นหรือ
 ร่วงโรย ก็เพราะการรู้จักบำรุงรักษา หรือปล่อยปละละ
 เลຍไม่เอาใจใส่ การสมรสมีความหมายกว้างไม่ใช่การ
 ร่วมรักอย่างเดียว แต่เป็นการร่วมชีวิตจิตใจด้วย รัก
 และชีวิตจะจัดชุด ถ้าไม่ได้รับการบำรุงบำเรอ ตามสมควร
 เป็น ผู้ที่เห็นชีวิตสมรสเป็นชีวิตของการร่วมรักอย่างเดียว
 ยังไม่ถูก เพราะตามนัยนแล้วเมื่อชีวิตของผู้สมรสผ่านไป
 ชีวิตรักจะลดน้อยตามไปด้วย ถึงจะมีการปรุงแต่งทางวิทยา
 ศาสตร์ แต่ความจริงนั้น ถ้าเราไม่ดำมารถจะแก้ความ
 เสื่อมที่เป็นไปตามวัยของชีวิต อันเป็นเรื่องของธรรมชาติ
 เราก็อาจแก้ไขหรือปรับปรุงชีวิตรักได้ โดยอาศัยความ
 สำคัญที่สุดในตัวเราคือจิตใจ ถ้าคู่สมรสต่างตั้งใจ

แล้วเห็นว่า ชีวิตรักจะอยู่คู่ไปกับชีวิตคนแล้ว ความตั้งใจ
 จึงยอมเป็นประกันความเจริญงอกงามของชีวิตรัก เช่น
 ก่อให้เกิดความเข้าใจได้คอยสังเกตจับจุดเตือน โดยใช้
 เหตุผลเป็นเครื่องตรวจค้นและรักษา รู้จักใช้ความคิดริเริ่ม
 หาทางแปลกและใหม่มาบำรุงทะนุถนอม ยิ่งความสดชื่นให้
 แก่ความรัก ชีวิตรักของคนเรานยอมเปลี่ยนไปเป็นระยะๆ
 ระยะเวลาดำเนินของชีวิตรักอาจอยู่ด้วยความสวยงามจากความ
 เป็นหนุ่มสาว ครั้นต่อมาชีวิตรักอาจขึ้นอยู่กับภาพ
 อนาคต เป็นผลจากความรู้อย่างเห็นใจซึ่งกันและกัน รู้จักเอาอก
 เอาใจ ถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อกัน ต่อมาความรักอาจอยู่
 ความดีที่ได้สร้างสัมพันธ์สร้างสร้งกันมาในเรื่องรัก และใน
 บนสุดท้ายนั้นหมดกำลังที่จะทรนทรายต่อไป ความรักจึงอยู่
 ที่ต่างฝ่ายต่างหาความสงบให้กันและกันได้

ฉะนั้น เมื่อเราวิเคราะห์ของความรักดังนี้แล้ว หาก
 เรามีความตั้งใจจริงและมีเหตุผลสมควร เราก็รู้จักปรับตัว
 และค้นหาความรักให้เหมาะสมแก่ชนหรือระยะแห่งความรัก
 ได้ ปัญหาหย่าร้างจึงอาจหลีกเลี่ยงได้เพราะเหตุนี้

ค้อยค้อยคิด — ค้อยค้อยพูด

ในสมัยที่ โลกกำลังตื่นตัวอยู่กับวิทยาศาสตร์ ซึ่งตาม
 ความคิดของบางคนแล้วปาน ๆ ว่า โลกจะอยู่จะหยุดก็
 เพราะวิทยาศาสตร์แหละ ขอนจะเป็นด้วยเหตุความก้าว
 หน้าทางวิทยาศาสตร์จริง ๆ หรือว่าด้วยเหตุวิกฤตแห่งโลก
 ในด้านวัตถุได้มีความสำคัญผิดปกตขึ้นมา หรือด้วยเหตุที่
 ต้องประการ (ไม่มีใครปฏิเสธเหตุวิกฤต ซึ่งทำให้คน
 หายใจเป็นสับสนค้อยตาม ๆ กัน มองข้ามอะไร ๆ ไปหมด
 เพราะจุดหมายปลายทางอยู่ที่ต่างค้อย) ความก้าวหน้าของ
 นักวิทยาศาสตร์ในตอนหนึ่งพอพ้องกับเรื่องสงคราม คือ
 คิดได้และปฏิบัติกันมาตอนสงคราม กับเพื่อสงครามต่อไป
 เกือบ จะเป็น ความ ก้าว หน้า ในทาง วิทยาศาสตร์ สงคราม
 หรือหมุนเอาไปใช้ได้ในการสงคราม เป็นวิทยาศาสตร์ดาบ
 สองคม ใช้ทั้งดีก็ได้ใช้ทางร้ายก็ได้ แต่ในบรรดาเรื่อง
 ที่บางคนมองข้ามไปนั้นมียุทธวิธีหนึ่ง ซึ่งถ้าขาดความค้ำ-
 พั้นกับวิทยาศาสตร์เมื่อใด เมื่อนั้นคือยุคของความยุ่งยาก
 เพราะจะพิจารณาวิทยาศาสตร์ โดยไม่มีการพิจารณา
 “คน” ประกอบไปด้วยนั้น วิทยาศาสตร์ก็ไม่มีประโยชน์

กับคน หรือตรงกันข้ามกดขี่ทำลายคน เรื่องที่บางคนมอง
ข้าม จึงเป็นเรื่องของคนนั่นเอง

คนยังอยู่ใต้อิทธิพลของความเป็นป่าเถื่อน ยังเข้าใจความ
เป็นคนของคนน้อยดังทุกที เช่นเขาจะว่า ใครคนหนึ่งดี ก็
เพราะคนนั้นแต่งตัวดี มีท่าทางถูกใจ หรือเขาได้ประโยชน์
ไม่ใช่เพราะคนนั้นเกิดมาเป็นคนดีที่ได้คิดอันควรแก่ความ
เป็นคนชั้นหนึ่งก่อน อีกชั้นหนึ่งก็พอ เพราะเขาเป็นผู้ทำงาน
ของสังคม ซึ่งถือเป็นเกียรติของเขา ในสังคมป่าเถื่อน
คนดูความสำคัญของคนทางวัตถุ โดยไม่พิจารณาความ
ดีมารัดตามคดองของความสุจริต ด่วนเกียรติก็อาจ
พิจารณาได้ ทางมรดกตกทอดจากบุคคลอื่น หรือเกียรติที่
ได้รับทอดเนื่องมาจากความดีพ้นชั่วด่วนตัวอื่น ๆ

ในสังคมวิทยา ท่านถือเป็นหลักสำคัญที่จะไม่รวม
ศาสตร์ (วิทยาศาสตร์ ในความหมายกว้าง) กับคน คือความ
รู้ดีของคนเป็นดังสำคัญที่สุดของมอญคู่กับศาสตร์ ความ
รู้ดีก่อนนกกินจะต้องทราบถึงคุณค่าอันแท้จริงของศาสตร์
ไม่ให้รู้ดีเกินพินไปยิ่งกว่าที่เป็นจริงจนลืมคน เช่นเห็น
ความสำคัญของเครื่องจักรในการผลิต ทั้งด้านปริมาณ
และคุณภาพ จนไม่คิดจะพึงกรรมกร ในทางการศึกษา

เราถือหนักว่า คำดำตรเป็นความจริง ซึ่งมักจะตมหนักไปว่า
 ความจริงน เราขงรู้ ไม่หมด หรือรู้ ไม่จริง เป็นการรู้
 เรื่องความจริงอย่างไม่จริง ดูจะเป็นการพูดเดินตน แต่ที่
 แทนจะเป็นคงนน กฎเกณฑ์ในทางคำดำตรจึงไม่ใช่ดังที่
 แนนอนและตายตัวทีเดียว (ทงนี้อาจมขอยกเว้นบ้าง) วิธี
 การทางกฎเกณฑ์กเป็ดยนแปลงอยู่ไม่ขาดสาย มีความจำ
 เป็นจนกระทั่งจะต้องมภาษาทดใช้ ให้เหมาะสมกับคำดำตร
 มชีวิต ความ เป็นอยู่ เหมาะ สัม กับท จะเป็นคนใช้คำดำตร
 อำนาจทางวัตถุ คุ่มโลกไม่ได้ ยิ่งในลักษณะยืนนาน แต่
 ธรรมย่อมจะคุ่มโลกได้ ความรู้ ด็กของคนตามทได้กล่าว
 มาแล้วในตอนตน จึงขงอยู่ในเรื่องธรรม

ฉะนั้นมิใช่ใครจะกล่าวอ้างอำนาจของวิทยาคำดำตร
 อันมีผลสำคัญทางวัตถุ เราน่าจะคิดแย่งอย่างน้อยใจว่า
 ธรรมไม่เคยปราชัยเด็ดขาดแก่วัตถุ ค่อยๆคิด ค่อยๆพูด
 จะดีกว่า

ข้อสังเกต

- ๑) เกิดเป็นคน หรือจะจนความคิด
- ๒) ผู้ทรู้จักชนะแก่อำนาจวัตถุ คือ ผู้ชนะ
- ๓) ความสุขแท้ คือ ความสุขทางใจ

ข้อสังเกตบางอย่างจากการเปรียบเทียบ

ตามลัทธิของ เทเลอร์ ฟอร์ด และบาจา

ในสมัยหลังสงครามนี้ ข้อโต้เถียงในเรื่องการแบ่งงานกันว่า ประเทศกสิกรรมควรจะมีอุตสาหกรรมด้วยหรือไม่ เป็นข้อโต้เถียงที่ไม่สมสมัยอยู่เล็กน้อย เพราะแต่ละประเทศมารู้จักความจำเป็นที่ต้องมีการ "ช่วยตัวเอง" อยู่มากในยามที่สภาพการณ์ของโลกยังไม่สงบ

อย่างไรก็ดี เกือบจะเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปในทฤษฎีเดิม ๆ ว่า ประเทศที่มีกสิกรรมเป็นรากฐาน ย่อมละดวงที่จะประกอบ "กรรม" อื่น ๆ

ประเทศไทย เป็นประเทศกสิกรรมโดยแท้ และอยู่ในฐานะที่จะต้องพึ่งตัวเองอยู่ไม่น้อย ข้อสังเกตต่อไปนี้ จึงอาจที่จะให้ประโยชน์ได้บ้าง

การเปรียบเทียบลัทธิของบุคคลทั้งสาม ซึ่งเป็นวิธีการของสองทวิป และอุตสาหกรรมต่างกัน จึงต้องเป็นการเปรียบเทียบแต่โดยหลักใหญ่เท่านั้น ยิ่งกว่านั้น วิถีของเทเลอร์คนเดียวที่อาจจะได้ว่า ให้หลัก เป็น คำศัพท์ต่าง ๆ ล้วนวิธีของฟอร์ดและบาจาเป็นไปในทางปฏิบัติ

มากกว่า อย่างไรก็ดี วิช^๒ทั้ง^๒ด้าน^๒มี^๒ความ^๒เกี่ยว^๒ข้อง^๒ใน^๒
 ส่วน^๒ใหญ่^๒คือ^๒การ^๒ผลิต^๒โดย^๒เครื่อง^๒จักร^๒
 ดัง^๒ที่^๒ท่าน^๒ทราบ^๒แล้ว วิช^๒ของ^๒ เทเลอ^๒ร์ ^๒ดัง^๒ที่^๒ได้^๒ว่า^๒
 งาน^๒แต่^๒ละ^๒ด้าน^๒จะ^๒ต^๒อง^๒มี^๒ว^๒ชิ^๒อน^๒หนึ่ง^๒เท่า^๒น^๒ ซึ่ง^๒จัด^๒เป็น^๒เดี^๒ส์^๒
 กว่า^๒วิ^๒ช^๒ทั้ง^๒หลาย^๒อัน^๒ใน^๒การ^๒ผลิต^๒ โดย^๒ค^๒ำ^๒นี้^๒ง^๒ทั้ง^๒ป^๒ริ^๒มาณ^๒
 คุณ^๒ภาพ^๒ แะ^๒เว^๒ลา^๒ แะ^๒จ^๒ึง^๒วาง^๒ระ^๒เบ^๒ย^๒บ^๒การ^๒ทำ^๒งาน^๒โดย^๒
 ช^๒วน^๒ช^๒ว^๒าย^๒หา^๒ว^๒ชิ^๒เด^๒ค^๒้น^๒ด^๒วย^๒การ^๒ต^๒ง^๒ก^๒อง^๒อ^๒ำ^๒น^๒ว^๒ย^๒การ^๒ ซึ่ง^๒มี^๒หน้า^๒
 ท^๒ทำ^๒การ^๒ค^๒้น^๒คว^๒ำ^๒ ได้^๒ผล^๒มา^๒อย่าง^๒ไร^๒ ก็^๒มา^๒ส^๒อน^๒แก่^๒ค^๒ง^๒งาน^๒ หรือ^๒
 ถ^๒ำ^๒เห็น^๒ส^๒ม^๒ค^๒วร^๒ ก็^๒ออก^๒เป็น^๒กฎ^๒ข้อ^๒บ^๒ง^๒ค^๒บ^๒ให้^๒ค^๒ง^๒งาน^๒ป^๒ฏิ^๒บัติ^๒
 ค^๒ือ^๒หา^๒ทาง^๒ป^๒ระ^๒ด้าน^๒งาน^๒ของ^๒ค^๒ง^๒ก^๒บ^๒งาน^๒ของ^๒เครื่อง^๒จักร^๒ อย่าง^๒
 เหม^๒า^๒ระ^๒ส^๒ม^๒เพ^๒ื่อ^๒ให้^๒เก^๒ิด^๒ผล^๒เต็ม^๒ที่^๒ จ^๒น^๒มี^๒ค^๒ำ^๒ก^๒ล^๒า^๒ว^๒เป็น^๒ข้อ^๒ติ^๒ว่า^๒
 ต^๒ท^๒ชน^๒เพ^๒ย^๒ร^๒จะ^๒ทำ^๒ค^๒ง^๒ให้^๒เป็น^๒เครื่อง^๒จักร^๒ แต่^๒บาง^๒ท่าน^๒ก็^๒ว่า^๒
 เป็น^๒วิ^๒ช^๒ที่^๒จะ^๒ให้^๒เครื่อง^๒จักร^๒ส^๒ะ^๒ด^๒ว^๒ก^๒ก^๒บ^๒ค^๒ง^๒ มาก^๒ที่^๒ส^๒ุด^๒ที่^๒จะ^๒มา^๒ได้^๒
 (โดย^๒พิ^๒จาร^๒ณ^๒า^๒ถึง^๒ค^๒ง^๒ใน^๒ฐ^๒า^๒นะ^๒เป็น^๒ผู้^๒ใช้^๒เครื่อง^๒จักร^๒) ต^๒ด^๒อด^๒
 จ^๒น^๒หา^๒ทาง^๒บ^๒ำ^๒บ^๒ัด^๒ความ^๒อ่อน^๒เพ^๒ด^๒ย^๒เม^๒อ^๒ย^๒ตา^๒ของ^๒ค^๒ง^๒ โดย^๒วิ^๒ช^๒ให้^๒มี^๒
 การ^๒พ^๒ก^๒ผ่อน^๒ จะ^๒อย่าง^๒ไร^๒ก็^๒ตาม^๒ ระ^๒เบ^๒ย^๒บ^๒แะ^๒ว^๒ิน^๒ย^๒ท^๒ต^๒ท^๒ชน^๒
 ม^๒ุ่ง^๒ห^๒วัง^๒ก^๒ค^๒อ^๒ จะ^๒ต^๒อง^๒ไม่^๒มี^๒การ^๒เด^๒ย^๒ผล^๒เม^๒ื่อ^๒ได้^๒ดัง^๒หรือ^๒ก^๒ำ^๒หนด^๒
 งาน^๒ต^๒ง^๒ไป^๒ แะ^๒ต^๒อง^๒ด^๒ำ^๒เร^๒็จ^๒ใน^๒เว^๒ลา^๒อัน^๒จำ^๒ก^๒ัด^๒ไว้^๒แน่^๒น^๒อน^๒ ผู้^๒
 จัด^๒การ^๒แะ^๒นาย^๒งาน^๒เค^๒าร^๒พ^๒ค^๒ำ^๒ดัง^๒เหมือน^๒กฎ^๒ห^๒มา^๒ย^๒ ค^๒ง^๒ท^๒

พอแก่การทรงชีพอย่างถูกอนามัย ได้อาหารที่ดี ได้เครื่อง
แต่งตัวตามสมควร และมีที่อยู่เหมาะสม

บาจา เมื่อข้ามทวีปมาภาคยุโรป ดุจดิตบาจานำ
ไปปฏิบัติกึ่งโกดเหล็กหนักมาทางปฏิบัติมากจน ทง ๆ ที่
จะให้มีการผลิตในเวลาอันสั้นที่สุดที่จะทำได้ โดยคำนึงถึง
ทั้งปริมาณและคุณภาพของสิ่งผลิต บาจาไม่นิยมการค้น
คว้าทางทฤษฎี เขาเป็นนักปฏิบัติแถวหน้าและนักอุตสาหกรรม
กรรมด้วยระเบียบปฏิบัติของเขาเป็นไปตามแผนการ
๒ อย่าง คือแผนการทั่วไปกะงานไว้เพื่อผลิตโกด ใน
ระยะเวลานาน แต่ในทางปฏิบัติต้องขึ้นอยู่กับแผนการ
ย่อย ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความจำเป็น

ข้อสังเกตอันสำคัญในเรื่องการผลิต โดยระยะเวลาด
สั้น บาจาสามารถเลือกอยากในการปฏิบัติที่ทำให้คนงานขาด
ความเอาใจได้ ทำงานไม่ปราณีต เป็นการเพิ่มเวลาไป
ในเวลาที่ออกมาแก้ไขใหม่ หรือเพิ่มความลำบากของคน
งานอันล้นรอบของงานอันนั้น บาจาได้กำหนดความรับผิดชอบ
ชอบไว้ตามวิธีของฟอร์ด โดยให้คนงานทั้งหลายผู้มีหน้าที่
ที่เกะของซึ่งกันและกัน ปรัชญาว่างโทษในฐานะทำให้

จังหวัดของงานเลี้ยง ยิ่งกว่านั้น บ้างยังกำหนดวิธีควบคุม
 คุมอย่างอื่น เช่น หีบครองเท้าที่มีอยู่ในกองมา ๑ คู่ แล้ว
 มาพิจารณาตัวอย่างละเอียดถึงขอบกพร่อง เมื่อพบข้อ
 บกพร่องแม้แต่เล็กน้อย ก็ทรงรองเท้ากองนั้นเลยทิ้งกอง
 เป็นต้น ในเรื่องเงินเดือนของคนงาน บ้างมีวิธีการ
 และแนวความคิดอย่างเดียวกับฟอรัล

จากข้อสังเกตบางประการซึ่งได้พิจารณามานี้ ทำให้
 ให้เราเกิดความคิดง่าย ๆ ขึ้นว่า ในทางอุตสาหกรรม
 ประเทศไทยอาจจัดให้มันขึ้นได้ โดยดำเนินวิธีการเป็นขั้น ๆ
 ขั้นแรกเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นขั้นณะเพาะกาด เรามุ่งแต่จะ
 ให้เกิดผล บำบัดความจำเป็นที่เราที่มีอยู่ในปัจจุบันก่อน
 เช่นการผลิตเสื้อผ้าและเครื่องใช้บางอย่าง ตลอดจนเครื่อง
 ยารักษาและป้องกันโรคต่าง ๆ แม้การบำบัดความต้องการ
 อื่นๆจะเป็นไปได้เพียงบางส่วน เราก็อาจจะบรรลุดูความ
 หวังอันมีความสำคัญยิ่ง คือในเรื่องการศึกษาทางอุตสาหกรรม
 แก่ชาติ ผู้คนไทยให้มีความรู้ในเรื่องเครื่องจักร
 เครื่องกลต่างๆนั้น มีวินัยและความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน
 รู้จักความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ตลอดจนรู้ถึงสิทธิ
 ของตนที่ควรจะได้เงินเดือนสมกับผลงานที่ตนมี ส่วน

อันหลักการต่างประเทศนั้น แม้จะดีเลิศเพียงไร เรา
 ควรจะคำนึงอยู่เสมอว่า จะดีและเหมาะสมกับไทยแค่ไหน
 และการพึงไว้หลาย ๆ ทางย่อมจะดีกว่าทางเดียว

๕๕๕
 ทงนดวยความหวังแน่วแน่ว่า วันหนึ่งคนไทยล้วน
 มากจะมีชาวเต็มยุง มีของใช้เต็มบ้าน และเมื่อทุกคนเป็น
 กำนันของประเทศได้เต็มภาคภูมิ อำนาจของประเทศก็
 ย่อมจะมีมา.

ศาสตร์ กับ ศิลป์ ในยุคเศรษฐกิจสังเคราะห์

ศาสตร์ (วิทยาศาสตร์) กับศิลป์นี้ ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่พูดกันได้อย่างไม่มีวันจบ บางท่านเพียรอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ของมนุษย์ด้วยศาสตร์ และศิลป์ เช่นกล่าวถึงสังคมวิทยา ว่าเป็นเพราะมนุษย์เห็นดีเห็นงามในเรื่องของศาสตร์มากจนลืมศิลป์... ฯลฯ ท่านที่ไม่เห็นพ้องกันว่าเรื่องใหญ่ย่อมมีเหตุมาก จะมากต่างแต่เหตุใดเหตุเดียวยังไม่เป็นการถูกต้อง หรือบางท่านก็อาจจะเอาความคิดหรือหัตถ์อันเดียวไปอธิบายเรื่องราวหลายอย่างต่าง ๆ กัน เป็นวิธีเก่าแก่ที่ โดยปัจจุบันนี้ความเจริญมากพอที่คนจะเข้าใจหัตถ์ความคิดอื่น ๆ สามารถพิจารณาเรื่องราวของมนุษย์ได้อย่างพิสดาร ใครผิดถูกอย่างไรท่านผู้อ่านคงจะทราบแต่ขอให้มาลองพิจารณาตามตัวอย่างข้างบนว่า สังคมวิทยา เนื่องมาจากเหตุของศาสตร์ และศิลป์ ขาดความสัมพันธ์หรือความสมดุลกันได้อย่างไร

สังคมวิทยาก็จะมีมูลเหตุมาจากความอดทนในทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลให้คนมักจะไม่ยอมท้อ ท้อของคนนั้นมีความสำคัญมาก ท้อไม่แต่เพียงเป็นท้อของคน (ถ้าเป็น

ท้องของเพศหญิง) แต่ท้องไม่ว่าจะเป็นของเพศใด ถ้ามี
 ความหิวโหย ความสงบในสังคมจะไม่โผด้นมาให้เห็น
 เลย นักการเมืองอาจจะได้ชนหนึ่งแบบ เพียงแต่สามารถให้
 ความหวังแก่พสกนิกรว่า เขาจะปลดปล่อยความหิวโหย
 ของพี่น้องร่วมชาติได้ในไม่ช้า ซึ่งคนฟังรู้สึกจับใจจนไม่
 สามารถจะคิดต่อไปถึงเหตุผล หรือยอมให้โกหกได้ตาม
 แตกการเมืองจะยกเมฆขึ้นมา ถือความอมเป็นเรื่องด่า-
 คัญแต่ผู้คนไม่ต้องพิจารณาว่ามีความอดความจริงเพียงไร
 เมื่อความหิวโหยมีความสำคัญและอกุศลหารดังนี้ (๑)
 คำสตรึงมียุพังไปในแง่ของวัตถุ ซึ่งมีความสำคัญยิ่งใหญ่
 มัธยมให้เงินกลายเป็นพระเจ้าขึ้นมา คนที่มั่งมีเป็นคน
 โกลาหลพระเจ้า กลายเป็นเทวดา อย่างว่าแต่โกงเขาเพื่อเอา
 เงิน แม่हनกยงขึ้นไป ข้าเขาเพื่อเอาเงิน... ถ้าได้เงินมากก็
 เหมือนจะยังมีผู้ยกย่องให้เป็นเทวดาอยู่นั่นเอง ในยุควิกฤต
 คนเราจึงมักจะมีความคิดอันเดียว “ได้เงิน” วิธีได้เงินไม่
 ต้องพิจารณา คัดบของการหาเงินตามความหมายที่แท้จริง
 จึงไม่มี ผลก็คือ การใช้เงินก็พลอยไม่มีคิดไปด้วย มีการ

(๑) นักศึกษาหญิงผู้หนึ่ง ให้ความเห็นหนักแน่นว่า ความรักใน
 ห้องแถว (ความรักของคนที่อยู่ในสภาพยากจน) ไม่น่าจะมีได้

กินอย่างไม่ยับยั้ง ใครกินเพื่อยกหัวว่าโง่เต็มที่ ต้องอยู่
เพื่อกินจึงจะเหมาะสม.... มนุษย์เทวดากับมนุษย์อื่น ๆ ไม่มี
คำต่อท้าย จึงมีลักษณะต่างกันอย่างมากในการอยู่กินแต่ละอื่น ๆ

แต่ความรู้ลึกซึ้งแท้จริงในใจของคนที่ไม่ใช่บ้าเถื่อน
ย่อมจะตระหนัก (มากหรือน้อย) ว่า คิดปในการอยู่กิน
แต่ละอื่น ๆ ของมนุษย์นั้น ขาดไม่ได้ トラบเท่าที่มนุษย์ยังเป็น
คน ข้าพเจ้าไม่เคย สังเกต หรือ สนใจในเรื่องของเศรษฐกิจ
สงครามเมืองไทย (ถ้ามึ) แต่ในยุโรป เศรษฐีใหม่ ๆ ไม่
ยอมนั่งรถไฟชั้นสอง แม้จะยืนก็ให้โดยนในชั้นหนึ่ง เครื่อง
เพชรพลอยก็ไม่ยอมขาด เสื้อผ้าตลอดจนหมวก ต้องแต่ง
ให้เต็มที่.... ความเหมาะสมของการตกแต่งเป็นคนละเรื่อง
ปานประหนึ่งว่านวดเด็ก ๆ จะต้องหักลงเพราะทานหนัก
ของทอง หรือเพชรไม่ไหวก็ยอม ส่วนหมวกเดี่ยวจนหน้า
หายไปหมดก็ไม่ว่า... ส่วนทำที่ไม่ต้องพูดถึง ขอให้เราได้
อยู่ใกล้ ชดพอฟังเสียงออก และ สังเกตอริยาบถได้ ดีกหน่อย
ก็จะทราบได้ภายในไม่กี่นาทีว่า เป็นเศรษฐีมาได้ กวันแล้ว
แต่ที่เรามากยากทราบต่อไปก็คือ ก่อนเป็นเศรษฐีเคยทำ
อะไร เรื่องทำที่ฝรั่งถอกกันมาก (เพราะทำที่ไม่ได้บอกแต่
เพียงสังเกตอย่างที่เราเข้าใจ แต่บอกถึงความรู้ที่เขาถือเป็น

ส่วนสำคัญของคน) เพราะเป็นผลทางหนึ่งของการศึกษา
 อบรม จะมาหาว่าทำเอาเมื่อภายหลังที่ได้อบรมโดยเงิน
 เขากะเป่าน้ำโพแน ถ้าชนทั่วกันเห็นได้ทันทีว่า มีความ
 ตั้งใจแน่วแน่ที่จะวางทำ (ผู้แต่งละครกรรมดาไม่พูดถึง
 ละครว่า ยังต้องฝึกเดียนาน กว่าที่จะออกโรงได้) พวกฝรั่ง
 มักล้อกันระหว่างพวกเขาว่า “ระวังให้ดีนะ ไปวางทำอย่าง
 ไหนอย่างนี้ อย่าให้เหมือนดังทำทำคนเขา” ซึ่งทำให้
 ชาวเขาคิดถึงพวกเราที่อาจมีใจอุทริไปทำทำอย่างฝรั่ง (คน
 ไทยสมัยนั้นหัดาคมคาย และเชลยฆาตมาก ระวังให้ดี)

ความล้มพินธุระหว่างศาสตร์กับศัลป์ จึงเป็นดังที่เรา
 จะต้องเรียกร้องเอาจากตนขึ้นมาให้จงได้ ถ้าเราประสงค์แน่ว
 แน่จะข้ามยุควิฤต จะปล่อยให้ผู้ทเห็นวัตถุเป็นสาระ
 (เงินดังกล่าวแล้ว) จนเห็นตัวเขาเองว่าเป็นผู้เค็ช้อย
 เห็นหรือหน้าใดกันไม่ได้ ความรู้สึกของคนที่ดีมุดอยู่
 ในวัตถุ เพราะเหตุความโกตาหัดในการครองชีพ หรือ
 เหตุทางนิตยนิมิต จะต้องถูกถ่วงไว้ด้วยความมีใจดังที่เป็น
 คุณธรรมอันแท้ของมนุษย์ ไม่ใช่ว่ามนุษย์จะมีความสุข
 เหมือนสัตว์ เพียงแต่ได้กินอิ่มท้องแหวเป็นพอ ยังต้องการ
 ความสุขทางใจซึ่งเป็นเครื่องวัดส่วนหนึ่งว่า เมื่อมนุษย์ยัง

ไกลจากความเป็นลัทธิ มนุษย์ก็ยังอยู่ได้ด้วยความสุขทาง
ใจจนวัตถุในฐานะดังมาเป็นเครื่องอุปถัมภ์ความสุข ดัง
เช่นพลเมืองของประเทศอารยะทกนอนเพื่อยุ คอถึงแม้ว่า
การกินนอนจะมีความสำคัญในการทรงชีพและความสุข แต่
นั้นไม่ใช่ความสุขอย่างเดียวของชีวิต ความสุขจากงานก็
เป็นลัทธิสำคัญ ดังนั้นว่าความสำคัญระหว่างศาสตร์กับ
ศิลป์มีอยู่อย่างสมดุลกัน

ข้อคิด: เคยมีผู้สงสัยและนึกขึ้นว่า การจะไม่ให้คนเห็น
แก่ตัวเองนั้นไม่ได้ มีใครบ้างที่ไม่อยากดุษฎีบาย
ชอบเป็นความจริง แต่ (แต่คำว่าแต่สำคัญมาก)
คนต่างกับสัตว์มากเพราะมีความคิด รู้จักปรับปรุง
ธรรมชาติซึ่งสัตว์ไม่คิดอย่างคน ดังที่ว่า คนเรามี
ฝ่ายต่ำเป็นธรรมชาติ และมีฝ่ายสูงในฐานะเป็นคน
ถ้าเราไม่ดำริถึงขั้นจะให้ฝ่ายสูงชนะฝ่ายต่ำ เรา
ให้ฝ่ายสูงคุมฝ่ายต่ำไว้ได้บ้าง ก็นับเป็นความดำริ
ขั้นหนึ่ง คนทุกคนย่อมเห็นแก่ตัวเองอยากดุษฎีบาย
ดุษฎีบายแต่ควรดุษฎีบายได้แค่ไหน เพียงไร อย่างไร
เป็นปัญหาที่คนต้องคิดหาเหตุผลทั้งส่วนตัว และเหตุ
ผลในสังคม ผู้ที่เคยไปดุษฎีบายมาในเมืองนอกก็ยัง

กว่าฝรั่งล้นมากที่เข้ามาในเมืองไทยอย่างเปรียบ
กันไม่ได้ แต่เมื่อกดขี่มาเมืองไทยสู้ฝรั่งไม่ได้ ฝรั่ง
เข้าดูสภาพเจ้านายในทางอยู่กิน แต่คนไทยก็ตาย
สภาพเป็นกรรมกร ข้าพเจ้าเคยรู้จักนักเรียนไทยคน
หนึ่งไปโตดในเมืองนอก เมื่อกดขี่มาเมืองไทยบี
แวกเข้ามาทางเกวเห็ดอสังคราม ๒ ตัว เลือเซดขาวที่
เป็นของคณอนมาแดง ๓ เจ้าของ ๓ ตัว เลือกางเกง
ขาว ๑ ชุด ชับในของเมืองหนาวซึ่งเกือบใช้ไม่ได้
ในเมืองร้อน ๒ ชุด รองเท้า ๓ คู่ เดินได้พักเดียว
ถนนของพระมหานครกรุงเทพ ฯ ซึ่งเทศบาตแบบ
อารยะเป็นผู้นำรูกษาคนพนแตะชนเล้ยเกิดยง ไทย
ผู้นนยงกตพนทนมมาจนบคน แต่กาตองตองหันหน้าไป
ตามตะวัน

กตกรรมและอุตสาหกรรม

ทั้งๆที่ลงท้ายด้วย “กรรม” ทั้งสองคำ แต่กตกรรม

และอุตสาหกรรมก็ต่างกันมาก ดังที่ท่านทราบอยู่ ชาวเจ้า

จะเขียนแต่ในทางเป็นข้อคิดว่า พลเมืองของประเทศ

กตกรรมและอุตสาหกรรมต่างกันอย่างไร เมื่อฝรั่งชมไทย

ว่าดีอย่างนั้นเจริญอย่างนั้น คนไทย (ถ้าคิด) น่าจะรู้ดี

อย่างไร การคิดมองดูตัวเราในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศ

กตกรรม น่าจะช่วยให้ส่งเสริมตัวเราให้ดีขึ้น

ก่อนอื่นคำว่า “กตกรรม” เราต้องเข้าใจว่ามีความ

หมายเป็นกตกรรมเมืองไทยที่ไม่ค่อยจะได้อาศัยวิทยาศาสตร์

เท่าใดนัก ส่วนเรื่องของอุตสาหกรรมเป็นเรื่องของวิทยา-

ศาสตร์ทางเพ กตกรรมที่ขาดวิทยาศาสตร์ ต้องอาศัย

ธรรมชาติอยู่เต็มที ฝนไม่ตกทำนาไม่ได้ ฝนตกมากทำนา

ไม่ได้ — ๗ มนุษย์เราไม่แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม คือมีความ

เป็นอยู่ตามสภาพของสิ่งแวดล้อม มนุษย์ยังขึ้นอยู่กับการ

งานที่ตนประกอบเป็นอาชีพ ตามท่าเรือหรือชายทะเลเรา

มักจะเห็นกตาดักๆ ที่ออกทะเลไม่ได้แล้ว มาใช้ชีวิต

จิตใจกับทะเล ด้วยการวาง อารมณ์หันหน้า มองทะเลแทน

การหาความเพ็ดเพ็ดที่จะหาได้จากการอื่น ทะเลดำหรับ
 เขามีความหมายทุกอย่าง และในทุกกระยะชีวิตที่เขาผ่านมา
 แต่เด็กจนแก่ ช่างมั่งมั่งทุกซัดและสุขระคนกัน ถ้าไปที่บ้าน
 เราจะเห็นเรือจอดอยู่ที่เขาประคิษฐ์ขึ้นด้วย จิตใจและฝีมือ
 จากเรือคู่ชีพของเขา——รวมความก็คือ ชีวิตของกตาด้อย
 ที่เรือและทะเล เหมือนนกบินอยู่ท่าเครื่องบิน กัดกรัดจุกจน
 รู้จักอารมณ์ของควาย อากาของฝนดีกว่าใคร ๆ ข้าพเจ้า
 เคยพบกัฏฐิธำณทราบว่าจะตกจากอากาของคันของโรค
 ผิดหนึ่ง แต่ในด้านของงาน ธรรมชาติหรือสัตว์ไม่ได้ช่วย
 กัดกรในทางความคิดเท่าใดนัก (เว้นแต่กัฏฐิธำณจะปราด
 เบื้องมีความคิดเฉียดยวนดาดไปเอง) ตรงกันข้ามกตาด้อย
 นิสัยกัฏฐิธำณให้รู้ลึกไปทางอยู่ได้ อานาจริยธรรมชาติ ชาติเหตุ
 ผลทางวิทยาศาสตร์ถือเต็มย่นว่าธรรมชาติเป็นองค์ มีจิตต
 รู้จักชอบและโกรธแค้น ดำมารบบรรดาให้เกิดผลดีหรือ
 ผลร้ายแก่กัฏฐิธำณผู้กราบไหว้หรือดวงตะเมด พดเมของของ
 ประเทศกัฏฐิธำณ จึงกลายเป็นคนนับถือธรรมชาติ มีความ
 เชื่อมมั่นทางโชคชะตา ถ้อยดาง —— (ข้าพเจ้าไม่ชอบถ้อยดาง
 เพราะเป็นเรื่องที่เรารู้กันอยู่แล้ว) แต่จะชอบถ้อยดางถึงนิสัย
 ต่อไปไว้ว่า ที่เรารู้จักอารมณ์เป็นสำคัญหรือให้อารมณ์ไป

เกี่ยวของกับเหตุผลนั้น น่าจะมาจากเรื่องกลักรรมนด้วย
ส่วนหนึ่ง (๑)

ส่วนพลเมืองของประเทศอุตสาหกรรม เขาประกอบอาชีพโดยใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ ซึ่งโดยมากเป็นเครื่องจักรกล ธรรมชาติภายนอกเช่น ฝน ดม จะเป็นอย่างไร เขาไม่ได้รับความกระทบกระเทือนโดยตรง ผลของงานอยู่ที่เครื่องจักรกล ซึ่งถ้าเขาเอาใจได้กับมัน คอยหยอดน้ำมันหรือแก้ไข มันก็ให้ประโยชน์ต่อความปรารถนา ความสำเร็จของงานจึงอยู่ที่เครื่องมือไม่ใช่ธรรมชาติ และเขายังใช้เครื่องมือต่อสู้กับธรรมชาติอีกด้วย ความรู้สึกในอำนาจอิทธิพลของธรรมชาติจึงไม่ค่อยจะมี ชาวยุโรปมักจะถือว่าถ้าเกี่ยวกับโชคชะตาของเขาแล้ว - เขาผู้เดียวเป็นผู้กำหนดไว้ในมือ ไม่มีใครอื่นที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องได้ เมื่อตัวเองเป็นผู้กำหนดโชคชะตาของตนแล้ว ความสำคัญจึงตกอยู่แก่ตัวเขาเอง ที่จะต้องผูกตัวให้มีระเบียบ ของชีวิตทั้งในเรื่อง อนามัย การงาน และเวลา เราจะได้เห็นว่าเขาใช้ชีวิตเกือบจะเป็นคนละแง่กับเรา เช่นเรื่องของการงาน

เราก็รู้ดีอยู่แล้วว่าสำคัญ แต่จะให้ซึ่งไปถึงกับว่างงานเป็น
 เกียรติยศนั้น บางทีเราก็คงจะเห็น เวลามาเขาเริ่มทำงาน
 แต่เราอาจจะถือเป็น โอกาสทำตัวเด็กตามนัยกับเพศ ตรงกัน
 ข้าม ถ้าเขาเห็นเขาจะไม่เข้าใจเลยว่าเราได้ทำเช่นนั้น
 เพราะเหตุใด ตามความคิดของเขาจะต้องมาก่อน เมื่อ
 เสร็จงานแล้ว นั้นแหละจึงจะสนุกกันตีกันต่อไป

ส่วนความจริงที่ว่ากตกรรมเป็นรากฐานของ 'กรรม'
 อื่น ๆ เช่นอุตุล้ากรรม พาณิชกรรมนั้น เราต้องไม่ลืม
 ว่าเพื่อให้บรรลุถึงกรรมอื่น ๆ ชีวิตในทางเศรษฐกิจจะ
 ต้องไม่สะดุดหยุดอยู่ เพียงแค่กตกรรมอย่างที่เราเห็นอยู่ใน
 เวลานี้จะต้องดำเนินเพิ่มขึ้น เป็น กตกรรมที่ใช้วิทยาศาสตร์
 ถ้าพิจารณาตามหลักของการแบ่งงาน นักเศรษฐกิจก็คิดจะ
 เอาเปรียบกับอกให้เรานำตามถนัด แล้วเอาเข้ามาแลก
 กับเสื้อผ้า เครื่องใช้ที่เขาจะทำให้เราในฐานะ เป็นผู้ชำนาญ
 เรื่องนี้ คนไทยเราตระหนักดีจนมีคำกล่าวติดปากว่า "ทุกที่
 ที่ฝรั่ง รบกันเราลำบากมาก" สงครามโลกทั้ง ๒ ครั้ง
 ให้บทเรียนอย่างที่ว่า ถ้าจะคิดพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในทาง
 เศรษฐกิจจะต้องคิดพึ่งพาตนเองด้วย อย่างน้อยก็เพื่อแก้ไข

ในตอนที่จะฟังผู้อื่นไม่ได้ ฉันจะทำแต่ตามใจฉัน
 เต้นทองนั้นไม่ได้ เราจะต้องสามารถทำอะไรสักอย่าง
 ภายใต้วัยเมื่อคนอื่นเขาไม่ทำมาขาย ประโยชน์จึงมีอยู่
 ทุกทางถ้าเราคิดปรับปรุงอาชีพของเราเพื่อให้เรามีระเบียบ
 ในการทำงาน ซึ่งถือเป็นหลักชัยของชีวิต

เคราะห์ดีเคราะห์ร้ายคืออะไร ?

(จาก "ปัญหาชีวิต")

คำว่า อุปัท^๔เหตุ^๕ อันเป็นต้นเหตุของเคราะห์ร้าย
แสดงว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ไม่อยู่ในความรับผิดชอบ
ของใคร จะโทษใครไม่ได้ เพราะเป็นอุปัท^๔เหตุ^๕ แต่
ซิกมุนฟรอยด์บรมครูทางจิตวิทยาบอกว่า ที่เชื่อกันว่า
อุปัท^๔เหตุ^๕เป็นเหตุที่เกิดขึ้นเอง ไม่อยู่ในความรับผิดชอบ
ของใคร จะโทษใครไม่ได้นั้น เป็นความเข้าใจผิด ซิก
มุนฟรอยด์เห็นว่า อุปัท^๔เหตุ^๕เป็นเหตุที่มนุษย์ก่อขึ้นเองโดย
มาก มนุษย์จะแก้ตัวได้อย่างเดียวเท่านั้น คือว่า ตนไม่
สามารถจะคุมสติอารมณ์ของตนไว้ได้

ผู้เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมใช้เครื่องจักร
ใหญ่ ๆ ได้ยอมรับแล้วว่า กรรมกรบางคนประสพ
อุปัท^๔เหตุ^๕ได้ง่ายกว่ากรรมกรคนอื่น ๆ แม้จะมีเครื่องบอง
กันอันตรายจากเครื่องจักรไว้ให้ดัด^๕ก^๕เพียงไร กรรมกร
พวกนกยงปลดปล่อย^{๕๔๖}ให้มือของตนถูกเครื่องจักรตัดเอาไปขายน
ขาดไปจนได้

“มันเป็นอุปัท^๔เหตุ^๕ ผมไม่เห็น^๕มัน^๕มา^๕นั่ง^๕ตง^๕อยู่^๕ จึง
เดินไปดุด^๕มัน^๕เข้า^๕ เท้า^๕ของ^๕ผม^๕เหยียบ^๕บน^๕ตรง^๕ที่^๕เบ^๕อน^๕นาม^๕น

หลักของกิจการโรงแรม

๑. กิจการโรงแรม เกี่ยวกับการ ซึ่ง ถือได้ว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจ บางทีเราจะคิดแต่เพียงว่า ทำสินค้าขายต่างประเทศให้ได้มาก แล้วประเทศเราจะร่ำรวย แต่ความจริงนั้น การท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศมีความสำคัญมากเหมือนกัน อาจจะทำให้เราได้เงินดีเท่ากับการขายสินค้า เพราะนักท่องเที่ยวเอาเงินเข้ามาใช้ด้วย หากความสนใจขายบริการของ โรงแรมประเทศในภาคพื้นคอนติเนนท์ที่สำคัญก็คือ ฝรั่งเศส อิตาลี เยอรมันด์ และอิตาลี ได้ประจักษ์คุณค่าของกิจการโรงแรม ถึงกับมีสถานการศึกษาเป็นพิเศษเกี่ยวกับกิจการทางโรงแรม

๒. การให้บริการ ประเทท^๕ ซึ่ง เรียกเป็นภาษาธรรมดาว่า การรับใช้ผู้อื่นนั้น อาจจะมีบุคคลบางคนเห็นว่า เป็นงานที่ต่ำต้อย เพราะคนโดยมากไม่เข้าใจคำว่า “งาน” ดี ก่อนอื่นงานนั้นเราต้องถือเป็นคุณธรรม งานทุกชนิดย่อมให้เกียรติแก่ผู้ทำงาน ตามนัยน การโจรกรรมเอาของผู้อื่นมาโดยมิชอบเราไม่เรียกว่างาน ผู้ทำงานจะต้องตั้งใจ จะเป็นในทางแรงงานหรือแรงความคิด หรือ

ทั้งต้องอย่างในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานที่
 เกี่ยวกับการให้บริการทางโรงแรม ผู้ปฏิบัติงานต้องเป็น
 ผู้ติดตามที่พบไหว ดำเนินการรู้จักจิตใจของผู้อื่น ซึ่งต่าง
 หนักแน่นเข้ามาไม่หยุดหย่อน จนทำให้เกิดความพอใจแก่
 บรรดาแขกผู้มาพักอาศัย ผู้จัดการโรงแรมที่ดี จะต้องม
 ดกษณะในชนคนเป็นพอบานหรือแม่บ้านที่ดี ดำเนินการคน
 และของด้วยคล้ายตาที่เราท่านมองได้ไม่ตกซึ่งเท่า ดกษณะ
 ต่อไป เขาจะต้องเป็นทั้งนักการทูต นักการเมือง นัก
 การค้า และรู้จักเอาใจ เพศตรงข้ามเป็นพิเศษ (๑) ปัญหา
 ณะเพาะหน้าของผู้จัดการ ย่อมจะมีมาในรูปต่างๆ ตามที่
 แขกผู้มาพักอาศัยจะก่อให้เกิดขึ้น

๓. ผู้บริหารบริการ โรงแรม จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ
 กับมรรยาท และระเบียบในสังคม ซึ่งกฎเกณฑ์บางอย่าง

(๑) ฝรั่งเศสมีความคิดแปลกอยู่ข้อหนึ่ง ที่มักจะคล้อยตามความคิด
 ของผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตทางการดิ
 อยู่หลับนอน รวมทั้งการศึกษาหาความรู้ด้วย ความหนักใจข้อนี้ เมื่อ
 ข้าพเจ้าไปทำการสอน ณ มหาวิทยาลัยปารีส คือการเรียกความรู้ สักจาก
 นักศึกษาหญิง ซึ่งข้าพเจ้าเคยสังเกตมาในขณะที่ศึกษาว่า การปกครอง
 นักเรียนนั้น ต้องเรียกความรู้ สักเลื่อมใสจากนักศึกษาหญิงก่อน แล้ว
 ความรู้ สักของนักศึกษาชายจะตามมาเอง

อาจถือได้ว่ามีลักษณะด่างด โดยที่มันมีความเหมาะสมจน
ประชาชนทั่วไปยอมรับ แต่ประเทศหนึ่ง ๆ ย่อมจะมีแบบ
แผนเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ต่างออกไปถือเป็นแบบแผนสำหรับ
ประเทศ จะนำเอาไปใช้ที่ไหนไม่ได้ เช่น การหมอบคาน
หรือก้มตัว ที่เราถือว่าด่าง ฝรั่งอาจไม่ชอบ กวหมอบ
ก็ทำให้งานเสีย เพราะเหตุนี้

ความด่างนั้น มีข้อที่จะต้องสังเกตว่า มีบางคนใช้
ความด่างเพื่อหาประโยชน์ หรือด่างเมื่อได้รับประ-
โยชน์ เมื่ออารมณ์ดี ฯลฯ แต่ความด่างที่แท้จริงนั้น
เป็นเรื่องของการรู้จักระเบียบในสังคม ซึ่งบุคคลได้แสดง
ออกโดยสุจริตใจ ขออย่าลืมว่า ที่เราแสดงด่างเช่น
คำนับบุคคลอื่นนั้น มีความหมายอยู่หลายทางว่าเรา
เคารพ.....และด่าง หรือเราด่างแต่อย่างเดียว มิได้
หมายความว่าทุกคนทั่ว ๆ ไปเข้าใจว่า เราเป็นผู้ยอม
เบียดเบียน ผู้ต่ำศักดิ์ ผู้ต่ำเกียรติ เพราะเหตุที่เราแสดงการ
ตอบบุคคลอื่น ประเพณีการไหว้ของไทยรับเอามานาน
มีการปฏิบัติต่างกับไทยอยู่บ้าง ข้าพเจ้าได้เห็นมหาตมะคานธี
ไหว้แขกที่มาหา ทั้ง ๆ ที่แขกเป็นผู้มีวุฒิภาวะต่าง ๆ ต่ำกว่า
สำหรับผู้ให้บริการ โรงแรม ความด่างจึงมีความหมาย

เป็นความดีภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ที่เข้าใจผิดอาจคิดว่า
มีสาเหตุเนื่องมาจากความสูงต่ำทางตัวบุคคล ซึ่งตาม
หลักมนุษยธรรม คนจะมีศักดิ์สูงต่ำกว่ากันไม่ได้ โดย
เพราะอย่างยิ่ง งานทุกชนิด มิได้ตัดสินค่าของบุคคลดัง
แต่อย่างใดเลย

ความดีภาพในการปฏิบัติหน้าที่จึงต้องมีส่วนสัมพันธ์
กับงาน คือถือเป็นการปฏิบัติงานโดยความดีภาพ ไม่ใช่
ความดีภาพทำให้ได้งาน ผู้ที่เข้าใจผิดต่อความดีภาพจน
เกินไปมักเป็นผู้ที่ไม่เข้าใจจริง แล้งออกเพื่อหลอกลวง
มากกว่า เราจะเห็นได้ว่า คนต่อพดอมีความดีภาพมาก
เกินกว่าปกติ ที่คนต่อพดอทำได้เช่นนั้น ก็เพราะเขาไม่ชอบ
ทำงาน แต่โดยมากทำงานไม่ได้ คนที่ทำงานนั้น ถึงจะ
อยากต่อพดอก็ไม่มีเวลา ส่วนคนที่ชอบต่อพดอ มักเป็น
คนที่เห็นแก่ตัวเอง ได้แก่คนที่โง่เขลาทั้งปวง เขาคิดว่า
เขาสร้างตัวเขาด้วยการสร้างบุญอำนาจ แต่ความจริงเขา
ทำลายตัวเขามากกว่า เพราะอำนาจเป็นสิ่งที่มีความเสื่อม
ลงทุกวัน และการสร้างตัวในหมู่คนต่อพดอย่อมไม่มีความ
มั่นคง อย่างไรก็ตาม คนที่ชอบต่อพดอย่อมจะโง่กว่าคน
ต่อพดอ เพราะถ้าไม่โง่เขาก็ต่อพดอไม่ได้ ฉะนั้นการ

“เบ่ง” เพื่อให้คนเต็มได้นั้น ถ้าเขาไม่เต็มได้ (ซึ่งคน
โดยมาก มักจะดกกัน ออกสุดแต่ ข้างหรือ เวรเท่านั้น ว่าแท้จริง
ควรเต็มได้หรือไม่) มีทางเห็ดอยู่ทางเดียวคือเขาตลก

ผู้ให้บริการทางโรงแรม จึงมีความสำคัญเท่ากับ
ที่บริหารงานอื่น ๆ โดยสุจริต อาชีพนมดกษณะเป็นทั้ง
อาชีพปัจจุบันและอนาคต คือเมื่อแก่เฒ่าก็ยังหางานได้
เพราะไม่ว่าจะไปทำโดยมีผู้ต้องการ การให้บริการด้วย
บุคคลเป็นสิ่งที่หายากขึ้นทุกวัน

ข้อสังเกตต่อไปเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของ มารยาท และ
ความสุภาพก็คือ ถ้ากฎเกณฑ์เหล่านี้เข้มงวดเกินไป ย่อม
เป็นช่องทางให้เกิดความเลื่อมขึ้นทุกที เนื่องด้วยสถานการณ์
การณปัจจุบันต่างก้นกับครึ่งก่อน เช่นในการแต่งกาย คน
สมัยนี้น้อยคนเต็มที่จะมเงินซื้อเครื่องแต่งกายได้ครบชุด แม้
คนที่ทำงานมากก็ยังได้เงินไม่พอใช้ (นอกจากจะทำอย่าง
อื่นที่ไม่ใช่งาน)

สังคมสมัยใหม่ ไม่ได้ถือการแบ่งชนวรรณะเข้มงวด
อย่างแต่ก่อน ชนวรรณะที่มมาแต่สมัยเดิมก็ผสมปนเปกัน
มากขึ้น กฎเกณฑ์ทางมารยาทจึงเลื่อมลง ชนที่เคยเรียก
กันว่าชนผู้ดี ก็น่าจะเลื่อมหาย ให้ที่แก่เศรษฐีสมัยใหม่

ต้มยวนเขาถ่อเงินเป็นสำคัญ กิริยาท่าทางมารยาท ใคร
จะปล่อยไปก็ออกมาได้จนกระทั่งได้ ในระบอบประชา-
ธิปไตยก็เหมือนกัน ไม่ใคร่จะหนักมาทางแบบแผน ก่อน
อื่น ความเข้าใจเกี่ยวกับเสรีภาพนั้นถ้าไม่ขาดก็เกินไม่
ใคร่จะพอดี เสรีภาพมักจะเป็นเครื่องมือหาประโยชน์
หรือบ่อนักไม่ให้เกิดประโยชน์ คนจึงไม่เข้าใจคำว่า
เสรีภาพดี

ยิ่งกว่านั้น คนต้มยวนโดยมากไม่มีใครมีเวลาดมดสนใจ
กับกฎเกณฑ์ของมารยาท เพราะต้องทำงานตัวเป็นเกลียว
ต้องลงทุนทั้งแรงงานและความคิด ซึ่งโดยมากได้ผลไม่
เพียงพอ ผู้บางคนก็เกือบจะไม่ทำอะไรเลยไม่ได้ แต่ทั้งนี้
เราไม่มีอะไรที่จะต้องเสียตาย เพราะโลกมีอีกเป็นเส้นทาง
ของมันอยู่ เราศึกษาแต่เพียงขอให้ได้ผลเป็นความคิดว่า
อยากอวดของเรามาก เพราะการถือคนเดียว เราอาจจะ
“เป็น” อย่างแก่ไม่ได้ อีกทั้งเราจะต้องทอดไมตรีจิต ให้
อภัยความผิดหลงของผู้อื่น ในข้อนี้ถ้าเราพิจารณาภาว
และเทศะเป็นหลัก โดยหมั่นคอยสังเกตและปฏิบัติไปตาม
นั้น ย่อมเป็นประกันความผิดพลาดได้เป็นอย่างดี

เรื่องมารยาทนั้นพูดง่ายกว่าทำ เพราะมารยาทเป็น

สิ่งที่อยู่ในใจของคน ดีภาพชนเป็นผู้ถึงแถวซึ่ง

คุณธรรมทางจิตใจ จึงถือว่าเป็นผู้มีมารยาทหรือทราบบ

ซึ่งในเรื่องของมารยาทดีกว่าผู้อื่น บางคนต้องฝึกแต่ดง

มารยาทเดี๋ยวนี้เห็นชัด ไม่นับหมวดเหมือนผู้ที่แสดงโดยไม่

ต้องคิด ผลของการอบรมศึกษาทางมารยาทจึงมักดำเร็จ

แต่ในหมู่คนดี ขอให้ท่านสังเกตการนั่งโต๊ะกินข้าว ถึงแม้

ในหมู่ฝรั่งท่านจะเห็นว่าผู้ทรูแต่ทำได้น้อย ผลก็คือท่าน

เดาถูกว่าเขาเป็นใคร เป็นฝรั่งชนไหน

๒๐๕

ข้อคิดเรื่องการอาบนา

เรืองนชาพเจ้าเขียนเมื่อเสร็จจากการอาบนา เรา
 อาจไม่เห็นความสำคัญถ้ามองข้ามปัญหาไป ความจริง
 เราทราบกันดีแล้วว่า การกระทำทุกอย่างของคนมีความ
 หมายเกี่ยวกับความเจริญของหมู่คนนั้น การกระทำทุกอย่าง
 ที่ใดกระทำกันมาจนเคยชิน จนคาดเดาภายนอกแล้ว เห็น
 ว่าไม่เกี่ยวกับความคิดเดยนั้น ถ้าเราจะมาพิจารณากัน
 จริง ๆ ด้วยยอมจะมีเหตุผลอยู่ ข้าพเจ้าเคยเขียนเรื่องแนว
 ในต่างประเทศ มีเพื่อนหลายคนมาถามว่า เกี่ยวกับหลัก
 ของความคิดอย่างไร เพราะที่ข้าพเจ้าเดานนั้นเป็นเพียงการ
 เดาเรื่องทนต์ดัดล่าวเดยแนวไว้ ข้าพเจ้าได้บอกพร้อมไป
 ที่ไม่ได้เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างในการเดยแนว
 ในเมืองไทยกับต่างประเทศอันจะนำไปสู่ ความคิดที่น้อย ใน
 เรืองนน ฉะนั้นเรื่องการอาบนาที่จะกล่าวต่อไปน ข้าพเจ้า
 จึงเขียนไปในทางเปรียบเทียบ แต่เรียนท่านผู้อ่านไว้ก่อน
 ว่าไม่ใช่ ความคิดในทาง วิพากษ์ วิจารณ์ ขนบธรรมเนียม
 ของเรา แต่เห็นว่าการดัดหนึ่งในลักษณะที่กว้างขวางนั้น
 เราไม่ทางที่เห็นความถ่องแท้ของเรื่อง เพื่อพิจารณาหา

ประโยชน์ใดเต็มตามปรารถนา เรื่องนี้เป็นวิธีหนึ่งเกี่ยวกับ
 การรู้ ก็น้อย ปัญหาสำคัญขอชีวิตต่อมาจะเกี่ยวกับการน
 กอนที่จะพบ ปัญหาใหญ่ ๆ เกี่ยวกับ สังคมหรือ วิชา
 การ เรามาพบปัญหาย่อย ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหา รู้ ก็น้อย น
 ย่อมจะเป็นทางหนึ่งที่จะนำไปสู่ ความดำริ่ใจอันใหญ่ ท่าน
 คงจะได้ฟังจากบางท่านที่เคยผ่านชีวิตในเมืองหนาว หรือ
 ท่านเองเมื่ออยู่ในประเทศหนาว บางท่านจะคิดว่า พด
 เมืองของประเทศนั้น ช่างดกปรกดิ้นนี้กระไร เพราะโดย
 มากป็นหนึ่งอาบนาเพียงไม่กี่ครั้ง สำหรับชาวพเจ้าเคยคิด
 เป็นปัญหาเหมือนกัน แต่ไม่กล้าคอนประนามวิธีการของ
 เขาเพื่อเชิดชูวิธีการ ของเราหรือ ถ้าทำได้ ก็ต้องระมัดระวัง
 กันอย่างมาก เพราะเราไม่ปฏิเสธความจริงข้อหนึ่งว่า
 เขาเจริญกว่าเรา การกระทำของพวกที่เจริญแล้ว จะมี
 ความหมายขัดกับความเจริญของเขาได้ไหม เป็นข้อที่
 ต้องคิด ยิ่งถ้าเป็นการกระทำที่ปฏิบัติกันอยู่ทั่วไป ใน
 บรรดาหมู่ชนพวกเรา เพื่อนคนไทยหลายคนสนับสนุน
 ความเห็นในการ ตการ อาบนา น้อยครั้ง ของคน เมืองหนาว
 เช่นยกข้อ พิสูจน์ทาง ถิ่นใจ ที่เขาได้รับทาง ฆาณะ ประสาท
 บางคนให้ความเห็นไปไกล จนกระทั่งว่าฝรั่งบางชาติทำ

๕ ๒๕๔ ๕ ๒ ๒๕ ๕
 นานาหอมได้ตกเพราะเหตุการณ์อาบนานน้อยครั้งนแหะเหตุน
 ๗ ๑ ๕ ๒ ๑ ๕ ๕
 เป็นความคิดเห็นด้วนบุคคล ความถูกต้องจึงมีวงเขตต์
 ๑ ๒ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 จากคิด ก้อนอื่น ใครเคยจะมี โชคดีถึงได้สดกดินของคน
 ๒ ๗ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 ได้เป็นด้วนมาก และในขณะที่เดียวกันจะต้องมี โชคร้ายได้
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 พบแต่กดินโศกที่ไม่ดีพอรมน เพราะคนทเขามกดินดคงจะ
 ๑ ๒ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 มีบาง ด้วนเหตุผลของการทำนาหอมได้ตก ก็อาจจะมา
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 จากเหตุอื่นได้อีก หาไม่ฝรั่งจะทำนาหอมได้เก่งเหมือน
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 กันหมดทุกชาติ แต่ความจริงชนชาติทมิเชยด้ายโรมัน
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 มักจะรู้ เกิดของการทำนาหอมดีกว่าชนเชยด้ายอื่น แล้ว
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 เรามาต้องตงปัญหาง่าย ๆ ถามตัวเองดูว่า คนไทยที่อาบนาน
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสะอาดอย่างเดียว หรืออย่างไรแน่
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 ถ้าพิจารณาในด้านของความร้อน เรารับกันทั่วไปว่า
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 การอาบนานเป็นวิชิตนร้อนน้อย ด้วย อันมีผลไปถึงความ
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 เย็นใจ แต่การจะทำอะไรให้ได้ผลต้องอย่างเต็มที่ทั้งต้อง
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 ทางนหนาวจะยากอยู่ บาง คอเมืออาบนานจะเอาทางผลเป็น
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 ความสะอาดแต่เป็นการคปร้อน อาจจะมีชอยกเว้นสำหรับ
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 คนบางจำพวกทมิทงถ่านทอุปกรณ และวิชอาบนานเป็น
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 อย่างดี แต่โดยทั่วไปนี้ เราอาบนานกันไนทแจ่งตามแม่น้ำ
 ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕ ๑ ๕
 ถ้าคดองหรือบ่อ ต้องนุ่งผ้าด้วนแล้ว (สำหรับผู้หญิง) อาบ

หน้า ดะบุ๊ก็ไม่ว่ายจะมี วิธิการใช้ดะบุ๊ยังเป็นของใหม่
 สำหรับเมืองไทย ส่วนของร่างกายที่เราสามารถทำความ
 สะอาดได้จริง ๆ จึงมีอยู่ เพราะฉะนั้น แต่สำหรับผู้หญิง
 นั้นเกือบจะไม่มีที่ขัดถูได้เลย แต่ผืนนั้นมีโกศออกไปอีกคือว่า
 ถ้าเราทำในทางตรงกันข้ามไม่ใช่เครื่องนุ่งห่มในการอาบน้ำ
 จะต้องลัดดะบุ๊ทำ หรือทำในเวดากิคาด แต่กระนั้นพ่อแม่
 ผู้ใหญ่ก็ยังว่าเทวดาไม่สรวลเสีย เพราะหัดที่ยังมีหลายคน
 ไม่ได้เอาใจใส่กับเทวดา คนจำพวกนั้นถ้าไปเมืองหนาวก็
 สามารถปรับตัวเอง เขาตามวิธีของเขาได้เร็ว แต่เรายัง
 ต้องคิดต่อไปว่า มีเฉพาะการอาบน้ำธรรมดาอย่างเดียว
 เท่านั้นหรือที่ให้ผลเหมือนกันกับการอาบน้ำ โดยเฉพาะอย่าง
 ยิงผลในทางความสะอาด ขอน กคอกก็จะเรียนกับท่านว่า
 การทำความสะอาดแก่ร่างกายนั้น ไม่เฉพาะแต่อาบน้ำอย่าง
 เดียว ชาวเขารู้สึกทั้งตั้งแต่ไปถึงเมืองหนาวใหม่ ๆ เมื่อ
 ได้ยืนคำกล่าวของสุภาพสตรี คนหนึ่งว่า คนมีอวัยวะ หาย
 ส่วนที่จะต้องเอาใจใส่ ให้ความสะอาดเต็มเหมือนกับหน้าตา
 ความหมายของการต่างหน้าจึงกว้างไกล หมายความว่าถึงหน้า
 และส่วนอื่นๆที่มีความสำคัญเท่ากับหน้า เขอกกล่าวต่อไปว่า

คนที่มีความสะอาดแต่จะเพราะหน้าหน ^๒ ไม่ได้ถือหลักความ
 สัมพันธ์สัมพันธ์ในทางความสะอาด ^๗ จะเรียกว่าเป็นคน
 ที่จริงไม่ได้ ^๒ คือเหมือนคนเราถาดกตองดเป็นส่วนใหญ่
 ฉะนั้นถ้าสะอาดก็หมายความว่า ร่างกายทุกส่วนที่ดำคณ
 สะอาด ผิดตามความหมายนักคือว่า การอาบน้ำความ
 หมายถึง กัดลงไปอาบในน้ำ หรือเอาหน้ามาอาบตัวเรา
 ซึ่งในต่างประเทศถือว่ามีผลเกือบจะเท่ากัน เพราะคน
 เมืองหนาวไม่มีโอกาสลงอาบน้ำ และไม่มีสถานที่สำหรับ
 อาบน้ำได้เพียงพอ เขาจึงหาทางเอาน้ำมาถูตัวด้วยวิธีการ
 ขัดดี วิธีการอาบน้ำประเภทนี้เป็นเรื่องของ “ท่า” ไม่ใช่
 “พูด” เราต้องระวังให้ดี ฝรั่งเศสก็อยู่มาก เช่นคติใน
 การทำตัวไม่พูด เขามีเครื่องมือในการทำความสะดวกอยู่
 พร้อมหมด มีสิ่งหนึ่งที่สำคัญ และเราไม่มีคองงมือสำหรับ
 อาบน้ำ ซึ่งโดยมากทำจากผ้าขนหนูหรือถักทำเป็นถุงรูปดี
 เหลี่ยมมนผ่า โตะพอที่จะสอดมือเข้าไปในถุงนั้นได้ ตาม
 ปกติเขามีสองถุงสำหรับอวัยวะส่วนบนและส่วนล่าง วิธี
 อาบเขาใช้อย่างต่างหน้า ซึ่งความจริงไม่เพราะหน้าเท่า
 หนแต่อวัยวะส่วนบนทั้งหมด แลวมอาจหรือทอกแห้งหนึ่ง

สำหรับอวัยวะส่วนที่เห็น เวลารอบเขาเอามือส่วนสูง
 ขยับขึ้นจนเบียดแล้วเอาไปถูกับสระบัว แล้วจึงนำไปตามร่าง
 กายจนทั่ว ถูไปเอามือขยับขึ้นไปจนหมดสระบัว สำหรับคนที่
 เหนือใครมาก เขามักจะเต็มเกล็ดหรือต่างพิเศษลงในน้ำ
 หรือปรังน้ำให้เป็นน้ำสระบัว แล้วเปลี่ยนน้ำใหม่ เครื่องหอม
 เช่น โอเคอโคโดน ถ้ามีก็ได้ดังไปด้วย แล้วดูจนทั่วเป็น
 ครังสุดท้าย การอาบน้ำด้วยวิธีเช็ดตัวดังกล่าวมานั้น อาจ
 ไม่สะดวกหรือไม่เป็นที่น่าสนใจสำหรับคนที่ไม่เคยจนทำให้
 เขาคิดว่าร่างกายจะไม่สะอาดเหมือนอาบน้ำตามธรรมดา
 แต่ความจริงนั้น สำหรับผู้ที่เคยยอมได้ผลเป็นความสะดวก
 และจิตใจผ่องใส ไม่แพ้การอาบน้ำธรรมดา ผังอาบน้ำ
 อย่างเราไม่ได้ เพราะเหตุความหนาว แม้หน้าร้อนก็ไม่
 ใช้นิยมอาบน้ำในแม่น้ำลำคลอง ห้องน้ำเป็นปัญหาทาง
 เศรษฐกิจและเหตุการณ์ เช่นชาคน้ำร้อน ทุกคนจึงไม่
 ตามารถจะอาบน้ำได้ตามที่ตนต้องการ อย่างวิธีธรรมดา
 จำเป็นต้องมัวชีพพิเศษขึ้น ผังอาบน้ำไม่ใช่เป็นการบรรเทา
 ความร้อน นอกจากบางครั้งบางคราวในหน้าร้อนเท่านั้น

คนที่มีความสะอาดแต่ละเฉพาะหน้านั้น ไม่ได้ถือหลักความ
 สัมพันธ์สัมพันธ์กันในทางความสะอาด จะเรียกว่าเป็นคน
 ทดจริงไม่ได้ คือเหมือนคนเราถาดกตของดีเป็นส่วนใหญ่
 ฉะนั้นถ้าสะอาดก็หมายความว่า ร่างกายทุกส่วนที่ต่ำคณ
 สะอาด ผลตามความหมายนั้นก็คือว่า การอาบอาบน้ำความ
 หมายถึง กัดลงไปอาบในน้ำ หรือเอาน้ำมาอาบตัวเรา
 ซึ่งในต่างประเทศถือว่าผลเกิดจะเท่ากัน เพราะคน
 เมืองหนาวไม่มีโอกาสลงอาบน้ำ และไม่มีสถานที่สำหรับ
 อาบน้ำได้เพียงพอ เขาจึงหาทางเอาน้ำมาถูตัวด้วยวิธีการ
 ชนิด วิธีการอาบน้ำประเภทนี้เป็นเรื่องของ “ท่า” ไม่ใช่
 “พูด” เราต้องระวังให้ดี ฝรั่งมีคติอยู่มาก เช่นคติใน
 การทำตัวไม่พูด เขามีเครื่องหมายในการทำความสะอาดอยู่
 พร้อมมด มีสิ่งหนึ่งที่สำคัญ และเราไม่มีคือนิ้วมือสำหรับ
 อาบน้ำ ซึ่งโดยมากทำจากผ้าขนหนูหรือถักทำเป็นถุงรูปดี
 เหลี่ยมมนผ่า โตะพอที่จะสอดมือเข้าไปในถุงนั้นได้ ตาม
 ปกติเขามีสองถุงสำหรับอวัยวะส่วนบนและส่วนล่าง วิธี
 อาบเขาใช้อย่างต่างหน้า ซึ่งความจริงไม่ละเฉพาะหน้าเท่า
 นั้นแต่อวัยวะส่วนบนทั้งหมด แลวมองหรือทอกแห้งหนึ่ง

สำหรับอวัยวะส่วนที่เหือด ^๑ เวลาอาบเขาเอามืออุดวนถู ^๒
 ขุนน้ำจนเปียกแล้วเอาไปถูกับสระ ^๓ แล้วจึงถูไปตามร่าง ^๔
 กายจนทั่ว ^๕ ถูไปเอามือขุบน้ำไปจนหมดสระ ^๖ สำหรับคนที่มี ^๗
 เหงื่อไคลมาก เขามักจะเค็มเกดหรือต่างพิเศษลงในน้ำ ^๘
 หรือปรงน้ำให้เป็นน้ำสระ ^๙ แล้วเปลี่ยนน้ำใหม่ เครื่องหอม ^{๑๐}
 เช่น โอเคอโคโตน ถ้ามักได้ลงไปด้วย ^{๑๑} แล้วถูจนทั่วเป็น ^{๑๒}
 ครังสุดท้าย การอาบน้ำด้วยวิธีเช็ดตัวดังกล่าวมานี้ อาจ ^{๑๓}
 ไม่สะดวกหรือไม่เป็นที่น่าสนใจสำหรับคนที่ไม่เคยจนทำให้ ^{๑๔}
 เขาคิดว่า ร่างกายจะไม่สะอาดเหมือนกับการอาบตามธรรมดา ^{๑๕}
 แต่ความจริงนั้น สำหรับผู้ที่เคยยอมได้ผลเป็นความสะอาด ^{๑๖}
 และจิตใจผ่องใส ไม่แพ้การอาบตามธรรมดา ^{๑๗} ฝรั่งอาบ ^{๑๘}
 อย่างเราไม่ได้ เพราะเหตุความหนาว แม้หนาวนั้นก็ ^{๑๙}
 ใช้น้ำอาบในแม่น้ำดำคดอง ^{๒๐} ห้องน้ำเป็นปัญหาทาง ^{๒๑}
 เศรษฐกิจและเหตุการณ์ เช่นชาวฮาวาย ทุกคนจึงไม่ ^{๒๒}
 สามารถจะ อาบได้ ตาม ที่ตนต้องการ ^{๒๓} อย่าง วิธีธรรมดา ^{๒๔}
 จำเป็นต้องมัวชีพพิเศษ ^{๒๕} ฝรั่งอาบน้ำไม่ใช่เป็นการบรรเทา ^{๒๖}
 ความร้อน ^{๒๗} นอกจากบางครั้งบางครั้งในหนาวเท่านั้น ^{๒๘}

การอาบนาของเมืองรอนกบเมืองหนาวจึงมีความหมายต่าง
 กัน ทั้งวิธีการและที่มุ่งประสงค์ ฉะนั้นการอาบนาถ้าจะให้
 เกิดผลจริงจริงจะต้องพิจารณาถึงวิธีการและที่มุ่งประสงค์คน
 ซึ่งเบ็นเรื่องทนาคิดว่าเราอยากเบ็นคนรู้จักกันรู้จักอยู่ และ
 รู้จักทาเยี่ยงอารยชนทางหาย



